

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >
Helyben nazonoz ordva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Videkre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, augusztus 22.

Nagyvárad városának legnagyobb baja.

Szomorú hírt kell adnunk városunk intéző köreinek gazdálkodásáról, annál szomorúbbat, mivel szeminéliesen tiszteljük a férfiakat, akik városunk ügyeit intézik.

A város polgárainak érdeke azonban parancsoló kötelességünké teszi, hogy óvást emeljünk a kapkodás ellen, mely ezen a téren mindinkább mutatkozik.

Kapkodás, meggondolatlanosság, sőt mi több törvényellenes eljárás az, ami ellen mi szavunkat fölemeljük és aminek orvoslását kérjük, kívánjuk és követeljük.

A tényállás röviden foglalva a következő:

A tűzér-laktanya építése megkezdődött, a tanács a költségek fedezetéről is gondoskodni kívánt. Kiküldöttéi azonban nem tudtak tiszteséges feltételek mellett kölcsönt kapni.

Ezért a közgyűlésnek azt ajánlotta a tanács, hogy a regále-kötvényeket adja el e célra. A közgyűlés ezen javaslatot nem fogadta el, hanem saját önkéntes ajánlására megbizta a polgármestert, hogy a kölcsön iránt folytatson tárgyalásokat több pénzintézetrel.

Eközben megérkezett a tűzér-laktanya vállalkozóinak első kereseti kimutatása, melyet a szerződés értelmében azonnal ki kellett fizetni. Mivel a város költségvetésében ezen czímen semmiféle fedezet nem volt, a közgyűlés pedig az időközi kiadásoknak a rendelkezésére álló pénzekből való fedezésére a tanácsot, mely idejekorán előterjesztést tett a kölcsönösügylet keresztülvihetlenségéről s jelezte a beállható

szükségletet, — felhatalmazta a tanács a regále-kötvényekből 50,000 frt értékű kötvényt eladott »Pesti Magyar Kereskedelmi Bank«-nál s mivel a jövő héten a második kereseti kimutatás is beérkezik, újabb eladásokra van kilátás.

Mindenek előtt meg kell állapítanunk azt a szomorú tény, hogy a város elhatározta a tűzér-laktanya építését és nem gondoskodott idején a költségek fedezetéről. A belügyminiszter pedig jóváhagyta az építést, sőt ugyyszólván ráparancsolta a városra, de mit sem törődött vele, hogy megvan-e a fedezet hozzá.

Ez a tény magában véve is vajmi sok polgártársunkat képes gondolkozóba ejteni.

Hátha még latolgatni kezdi a további fejleményeket!

A városi tanács szerződést kötött az építő-vállalkozóval, hogy ennek a kereseti kimutatásokat azonnal kifizeti, mihelyt bemutatja. A belügyminiszter ezt a szerződést ezzel a kötelezettséggel együtt jóváhagyta. De sem a város, sem a miniszter nem tudta, vagy ha tudta, nem jelentette ki, hogy miből is fogja majd kifizetni ezeket a számlákat.

Ahelyett a tanács megbizta egyik másik tagját, hogy szerezzen pénzt, kölcsönt, pedig tudták jól, hogy kötött kézzel-lábbal kiszolgáltatták a várost annak a banknak, amely az előbbi kölcsön kötésénél biztosította magának a monopoli-umot olyaténképpen, hogy Nagyvárad kegyelemre kénytelen magát ennek a banknak, a Kereskedelmi Banknak megadni. Min-

den pénzágens megmondta volna, hogy ily előzmények mellett tisztességes kölcsönt kötni nem lehet; de a tanács mégis derüre-borura utaztatta tagjait a város adófizető polgárainak költségén, és a vége az lett, hogy kölcsön nincs, de utiköltség van, amennyi csak kell.

A város legutóbbi közgyűlése tárgyalta az ügyet. Visszautasította a tanács javaslatát a regále-kötvények eladása iránt; egyúttal pedig utasította az erre önmagától ajánlkozó polgármestert, hogy kerítsen pénzt valami banktól és csak, ha ez nem sikerülne, akkor vegye igénybe a városnak egyéb pénzeit, melyek rendelkezésére állanak, de arra nem adott fölhatalmazást, hogy a város törzsvagyonát, alapjait, ez esetben regále-kötvényeit elidegenítse.

Elismerjük, hogy a városi tanács a tűzér-laktanya építő-vállalkozójával kötött szerződésénél fogva szorult helyzetben volt. De ennek saját maga volt az oka, midőn épített, mielőtt pénze volna hozzá. Ámde ez nem mentség.

Itt a törvény megkerülése is fölforg.

A belügyminiszter még nem hagyta jóvá a főnebbi közgyűlési határozatot sem, annál kevésbbé adhatott fölhatalmazást a törzsvagyon elidegenítésére vagyis a regále-kötvények eladására és a polgármester mégis ötvenezer forint árut eladott belőlük távirati uton.

Ez durva szabálytalanság annyira, hogy ennek az eladásnak érvényét kizárja, mindaddig, amíg azt a közgyűlés utólag el nem fogadja — amiben kétel-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Szent István hagyatéka.

A nemzet nagyünnepén a nagyváradai székesegyházban tartotta:

PAK EMIL hitoktató.

»Emlékezzél a régi napokra, gondolj át minden nemzedéket, kérdezd meg atyádat és tudtadra adja, elődeidet és megmondják neked.«

Deutr. XXXII. 7.

Az ország szívében, drága magyar hazánk székesfővárosában, tán éppen ez órában egy ereklyetartóban foglalt kezét hurcolnak köröskörül fényes, ünnepélyes körmenetben, s a feleséges uralkodóház tagjai, az ország főpapjai, rendjei s a néparadat ezrei arcukon az áhitat kinyomatával, ajkukon imával és szívében forró hálával a Mindenható iránt, hogy megengedte érnünk ezt a nagy napot, — az ezredik év sz. István napját, kiséríke menetet. Ha nem is mondom, mindenki tudja, hogy ez a szent kéz első szent királyunknak a jobbja.

Az idő vasfoga, a mely megemészti az aczelt és márványt, a mely sirásója lón Aegyptom halhatatlannak vélt obeliszkjeinek, kilenczed-félszázad alatt sem tudott hozzáférközni e kézhez. Istennek állandó csodája e jobb velünk, hogy szüntelenül, de főleg most a millenniumi örömtünnepek mámorában arra figyelmeztesse nemzetünket, hogy jó az az alap, melyet e kéz

letett, a melyre hazánknak lényegében a mai napig változatlanul fenálló alkotmányát felépítette, a melynek segélyével nemzetünket a nomád élethől egy hatalmas ugrással a kultur-államok sorába átvitte, hogy jó az az alap, a melyen megértük ezeréves európai létünket, jó mert ez az alap a keresztény vallás, már pedig »más jobb alapot nem vethet senki sem azon kívül, mely vettett, mely a Krisztus Jézus....«

Ennek a szent István által letett alapnak, — a kereszténységnek köszönhetjük:

I. Hazánk ezeréves fennmaradását,
II. jelenlegi anyagi vagyonosodását és külhatalmi nagyságát,
III. önállóságát, függetlenségét és szabadságát.

I.
Az isteni gondviselés tervrendszerében, hivatása, célja van a nagy természetben az égi mécsesektől az utolsó ázalékig mindennek, rendeltetése van miként az egyedeknek, ugy a nemzeteknek is. Egy ezredéves ünnepét üljük annak, hogy e mindenekre ügyelő égi kéz nemzetünket Kelet távoli bércei közül Európa kellő közepére ültette át. Kérdés mi volt a célja az isteni Gondviselésnek ez intézkedéssel? Az, hogy a magyar nemzet büntető igazságosságának ostora legyen, de nem a hitből, hanem a bűnnek élő nemzeteit. Azonban nemzetünknek ez a rendeltetése nem lehetett állandó; s azért a nemzetek sorsát intő égi kéz egy másik, permanens hivatást jelölt ki szá-

mára; s ez az vala: hogy Kelet és Nyugat közé, mint egy válaszfalnak beékelve védőbástyája legyen nyugot Európa keresztény civilizációjának Kelet támadásai és ostromaival szemben, (tatárjárás, török dúlás) s hogy ezt a kulturmissiót nemzetünk betölthesse, evégből küldött neki az isteni Gondviselés egy szent Istvánt, egy apostolt, a ki új Mózesként nemzetünket a polytheismus — a pogányhit sötétjéből, a monotheismus — az egy igaz Istent imádás derűjére kalauzolta.

És ez volt nemzetünknek szerencséje! Mertha ő nincs, ha hazánk minél hamarabb el nem fogadja a kereszténységet, a magyar nemzet is a hunok, avarok, góthok, vandalok, gepidák és a népvándorlás többi szereplő nemzetek sorsára jut, s akkor ma nem a magyar, hanem valamelyik germán, szláv, vagy román törzshöz tartozó nemzet ünnepelne a »hármás bérce honán.« Ugyanis egy oly nemzet, mely örökös üldözést, harcot és háborút hordoz, bukásának már magában hordja csiréjét; mert a bekalandozott egész világrésztszarnoki igája alatt nem tarthatván, előbb utóbb a felingerlett népek visszatorló bosszújának kell áldozatul esnie. Így történt a hunok s avarokkal. Így történik vala őseinkkel is, ha a nyugati népek vérig való zaklatásának nem vetnek véget; mert ezeket már önfentartásuk is kényszeríté tömegesen szövethetnek ádáz ellenségeik, a sokszoros csatákban ugy is megfogyott magyarok ellen s e veszélytől nemzetünket a keresztény hitre való megtérés mentette meg.

kedünk, mert a törzsvagyon elidegenítéséről van szó — és amig azután a belügyminiszter azt jóvá nem hagyja.

Ugy hallottuk, hogy a város polgármestere távirati uton fordult a belügyminiszterhez jóváhagyás kieszakölése végett. Mire való ez? A miniszternek nem szabad ezt jóváhagynia, mielőtt a város képvisellete azt meg nem szavazza. Hová lenne az önkormányzat, ha már a képviselő-testület büdzsé-jogát is ily módon kijátszanák?

Itt ez esetben a belügyminiszternek, ha a törvény értelmében akar eljárni, az eladást meg kell semmisítenie és *fegyelmi vizsgálatot* kell indítania az eladók ellen.

A városi képviselőknek pedig azonnal rendkívüli közgyűlést kell összehívni, hogy nemcsak ezt a súlyos beszámítás alá jövő esetet a polgárok érdekében elbírálják, hanem azért is, hogy ilyen s hasonló eseteknek teljesen elejét vegyék.

A székesfejérvári nagy nap.

Dr. Schlauch Lőrincz bibornok püspökünk tegnap este a gyors vonattal, kíséretében Fetszer Antal titkárral Székesfejérvárról hazaérkezett, ahonnan tegnap reggel 9 órakor indult el.

A vasuti állomáshoz Székesfejérvár összes harangjai zugása közben ment. Kikisérték dr. br. Hornig Károly veszprémi püspök, dr. Steiner Fülöp székesfejérvári püspök, Havranek József kir. tanácsos, Székesfejérvár polgármestere, az ősrégi székesfejérvári káptalan képviselőjében Prifach József pápai praelatus, székesfejérvári nagyprépost, Károly János prépost-kanonok, a rendőrkapitány, Remprecht veszprémi püspökségi uradalmi jószágigazgató, több pap s tekintélyes számú közönség. A székesfejérvári püspök, mint az ünneplő és város főpásztora, káptalana s papsága élén indulás előtt a székesfejérvári püspöki palotában bucsuzott; ismételt megköszönvén a bibornoknak, hogy sz. László

városából Szent István sirjához, sirhelyéhez elzarándokolt s feledhetetlen vallásos s hazafias kegyelettel duzzadó ünnepüket magasztos ténykedésével fényében rendkívül emelte s örök emlékeztetvé tette.

A vasutnál a társaság a vonat érkezéig a nagyszerűen sikerült ünnep részleteit idézte vissza emlékezetébe.

A bibornok melegen gratulált a város fejének, hogy oly nagy mértékben kivették a hatóságok is részüket, legnagyobb dicsőségük, Szent István király tisztelétéből.

Egyébként a polgármesternek bőven kijutott ott az elismerésből, mert midőn Székesfejérvár sz. kir. város törvényhatósága élén a vasutnál a bibornokot üdvözölte, oly előkelő szónoknak bizonyult s oly gyönyörű beszédet mondott igazi szónoki előadással, amely meglepte a vendégeket. Az eddigi tudósítások kiegészítésül még megjegyezzük, hogy midőn a daliás főispán a vármegyei és városi tisztikarral a bibornoknál tisztelgett, üdvözlésében azt a szellemes fordulatot keverte belé, hogy örömükbe némi kielégítetlen vágyakozás érzete is vegyül, mert azt szerették volna, azért epedett a város, vajha az ország első szónokának praedikációját is élvezhetnék volna ez alkalommal.

Az egy óráig tartott körmenet alatt könnyekig megható, felemelő volt a búcsusok ezreinek, hatalmasan zúgó népeneke, mely túlszárnyalta minden nagy és művészi énekkarnak előadását, mert ezer és ezer különböző színű s árnyalatu hang olvadt össze a gyönyörű, Máriát, Nagyszonyunkat s Szt.-István királyunkat dicsőítő szép magyar énekekbe.

A másik a mi nagyon megindító volt a székesfejérvári hívek s a mintegy 20—25 vidéki processio búcsusainak vallásos áhitata. Meglátszik, hogy igazán katolikus vidék, Sz.-István király sarjának fája.

Gróf Apponyi Albert a kvótáról.

A nemzeti párt vezérét megkérdezték Horánszky Nándornak a kvótáról szóló röpirata felől, melyet lapunk előző számaiban ismertettünk mire Apponyi Albert gróf következőleg nyilatkozott:

Tudomásom volt Horánszky tervezetéről, a mely természetesen csak arra az esetre szól, ha az osztrákokat absolute nem lehet rábírnai az igazságos álláspontnak, t. i. a mostani kvótának elfogadására. Ebben az esetben csakugyan nem tudok más megoldást és valóságos Kolumbusz tojásának tartom Horánszky javaslatát, amelynek kieszakölése kizárólag az ő érdeme. Hogy ezen az alapon tíz év mulva Magyarország kvótájának fölemelése derülhetne ki, azt teljesen kizártnak tartom.

Ha Ausztria indítványunkat nem fogadja el, akkor nem csinálunk vám- és kereskedelmi szövetséget, hanem az egész közgazdasági viszonyt alapjában revideáljuk. A mi a pártviszonyokat illeti, nem hiszem, hogy e javaslat azokat alterálhatná, mert még elfogadása esetében is fennmaradnának azok a közjogi és belpolitikai differenciák, a melyek a pártokat a közgazdasági kiegyezés kérdésén kívül is elválasztják. De hogy a pártok között való viszony enyhülhet, ha a szabadelvű párt legalább ezen a téren az ország érdekeit erélyesen megvédi s hogy viszont még jobban elmérgesedhetik az ellenkező esetben, — ez a dolog természetéből folyik.

Hogy a nemzeti párt magáévá teszi-e a Horánszky kvóta-javaslatát, azt én nem tudom, a pártnak még nem volt alkalma ezzel a javaslattal megismerkedni és vele foglalkozni. Habár én egyénileg helyeslem, nincs jogom a párt álláspontjának prejudikálni. Kizárva csak egy van, t. i. az, hogy a nemzeti párt kvótafölemelést elfogadjon, vagy a meddig megakadályozni képes, ezt csak meg is engedje. Különbén vasárnap Somorján bőven fogom kifejteni erről a kérdéstről is nézetemet. Somorján fogjuk megkezdeni ismét a párt akcióját, mert a viszonyok minket arra indítanak, hogy a feyverszűnet illetőleg az eddigi relativ nyugalom félreértésével a legerélyesebb akciókat kezdeményezzük a kormány és a szabadelvű párt ellen. Ezek a viszonyok pedig a kiegyezési kérdés égetőre válása, az a veszély, a mely az ország anyagi érdekeit ezen a téren fenyegeti, — és az, hogy előbb, mintsem gondoljuk, új választások előtt fogunk állni.

A képviselőház munkarendje.

Mint félhivatalosan jelentik, a képviselőház szeptember 3-án tartandó első ülésének napirendjén a bűnvádi eljárásról szóló

és így első szent királyunk a ker. hit behoza-tala által biztosítá hazánk egy ezeréves fennmaradását.

De kérdés, hogyan állunk ma ezen sz. Istvántól átvett örökséggel? Valjon őrizzük-e féltékenyen ezt a kipróbált jó alapot? Hogy erről meggyőződést szerezzünk, vegyüljünk be, pillanatra bár az életnek zajába és lebbentsük fel azt a búvós fátyolt, a mely társadalmi életünket takarja. S ott találjuk a haladás leple alatt lappangó vallási nihilizmust; a lázas gyors munkát, az első szent királyunktól ránk maradt keresztény intézményeket a nyugati államokból átvett, ott magokat már lejárt, de a gyakorlati életben soha sehol be nem vált bölcséleti teoriákkal helyettesíteni. Szemünk elé tárul az élvezetek és a kényelem utáni mohó törekvés, s ez ideges munka közepett egy kimondhatatlan fájó érzés a csalódás, hogy ezeket az élvezeteket, ezt a kényelmet nem lehet általánossá tenni, hogy az csak a választott tizezrek osztályrésze, de még azoknak sem szerezte meg a várva-várt boldogságot, mert a tettetett mosolyt arcukon, s a dalt és jókedvet ajkukon meghazudtolja az élet unalmának külső kinyomata, mely egy önfelédtt pillanatban kiül arcukra.

Vallás után eseng a századvégi emberiség, mert a szenvedések, az élet bajai, a sors csapásai ellenében nem talál másutt gyógyító irt és vigaszt, csak egyedül a hitben. E nélkül nincs számára ut, csak az anarchia utvesztőjébe.

Igen, ma a dilemma ez: vagy boldogság a

siron tul az erény árán, vagy boldogság egyedül és kizárólag csak ezen a világon, de akkor mindenki számára ám. Mert ha hivatalból minősítjük, hogy nincs tulvilági jutalmazás és büntetés, ha az a 70—80 év, a melyet legjobb esetben itt a földön töltünk, egyedüli időtartamulátunknak ha egysir takarja, egy megsemmisülés várja a vértanút és apagyilkost, a csatatéren elesett hazafit és a hazaárulót, a zárdaszűzet és a társadalom szeméjtét, ha hivatalból minősítjük, hogy az ember nem más, mint emanczipált gorilla; — akkor kérdem: miért bir az egyik milliokkal és miért éheznek a másik? miért jár az egyik bársonyban és selyemben s miért nincs a másiknak annyi rongya, hogy azzal magát betakarhassa? — akkor miért igazság az igazság? miért jó a jó? miért erény az erény? Ki mondta azt, hogy lopni nem szabad? ki adott hatalmat az államférfiúnak, hogy törvényt hozzon s a bírónak, hogy ítéletet mondjon? akkor — Isten és hit nélkül — az egész államhatalom egy agyaglábon nyugó trójai faló. (Bougaud: »Kereszténység és Korunk.«)

Mert a míg a munkásnak kunyhójában ott állott a feszület, látván a Megfeszítettnek töviskoszorus fejét, véres homlokát, beesett szeméit, halavány arcját, hosszú, sovány karjait, vértől folyó kezeit, foszladozó rongyokkal betakart testét, tompa vasszegekkel átvett kezeit és lábait, a százados lándzsájától megnyitott szívét, szájalmat keltő egész valóját; — addig az a szegény munkás ujjakkori Jóbként a nélkülözések szemétdombján ülve, szeméit az

égre szegezve fel-fel sóhajtott: »Tudom, hogy az én Megváltóm él!« — addig tudott magának feleletet adni ezekre a kérdésekre. De ma, éhesen és rongyosan, a menyországban való hitétől szántsándékosan megfosztva, kezdi hangoztatni, hogy neki is joga van a boldogsághoz! Es én a következmények levonásától nem félttem egyházamat, mert az megingathatlan kőszálon nyugszik, de félttem ezeréves magyar hazámat, mert az fájdalom! nem nyert a földön járt Isten-embertől oly ígéretet, hogy vele marad mindennap a világ végezetéig!...

Azért halld meg szavaimat fine sielé társadalma! hagyd oda az utat, a melyen jelenleg jársz; zuzd porrá az oltárokat, a melyeken áldozol — az egoizmus, élvágy és vallási nihilizmus bálványoltárait; s állíts helyettük tiszta oltárokat, de csak az igaz Istennek imádására. Sujtst átokkal a hitetlenséget terjesztő hirlapokat, szemléket és folyóiratokat, a frivol szindarabokat, regényeket és mindazt, a mely csak kéjt és kéjt lehel minden áron. Teremts új közérzetet, a melynek szemében ne legyen »szálmalmas gyengeség« a vallás. Különbön ó emberek! repüljenek bár vasutaitok a szél gyorsaságával, hódítsátok meg bár a kormányozható léghajó által a légnek birodalmát, — ha már ez a föld kicsiny nektek — tegyétek bár találmányaitok — telephon, telegraph, phonograph, Röntgen-féle sugarak — által lehetővé azt, a mi ma még lehetetlenség számba megy; de ha Istent az egyednek és a világnak vissza nem adjátok, úgy a mai társadalmi rend felbomlik

törvényjavaslat van. A pénzügyminiszter exposéja után a ház ennek tárgyalását meg is fogja kezdeni. Azt hiszik, hogy e tárgyalás alig fog két hétig tartani. (L. távirat.)

Egyidejűleg a pénzügyi bizottságban tárgyalni fog a költségvetés és azt hiszik, hogy ez a bizottság már szeptember havában a költségvetésről szóló jelentését be fogja terjeszteni, úgy, hogy a Ház már október 1-én abban a helyzetben lesz, hogy a költségvetést tárgyalhassa, október elején, a midőn máskor a költségvetést még csak beterveztetni szokták.

Csakis a bűnvádi eljárásnak a képviselőházban való elintézése után lesz a főrendiház abban a helyzetben, hogy a curiai bíráskodásról szóló törvényjavaslatot napirendre tűzhesse mert csak akkor lesz az igazságügyminiszternek módjában a főrendiháznak ezen tárgyalásain résztvenni.

A katolikus egyesületek országos kongresszusa.

— Eredeti tudósítás. —

Budapest, aug. 21.

Országos kath. hittanári gyűlés.

Ma délelőtt vette kezdetét a budapesti papnevelő intézet nagytermében a katolikus hittanárok gyűlése *Bognár* István tudományegyetemi rektor elnöke alatt. A gyűlésen, amelyen *Rimley* Károly besztercebányai püspök és *Fehér* Ipoly pannonhalmi főapát is megjelentek, számos fővárosi és vidéki hitoktató vett részt.

Kilenc órakor, megelőző csendes mise után nyitotta meg hosszabb beszéddel a gyűlést *Bognár* István elnök. Bevezető beszédében felsorolja azokat a főbb okokat, amelyek az ifjúság hitelenségének előmozdítói. Ezek az okok távolról sem a fölületes, gyarló hitoktatásból erednek. A hitelenséget mindenekelőtt istápolja a szülők példája, a rossz nevelés, amely az ifjuba csupán finom modort, világias műveltséget és a vagyonszerzésnek legkönnyebb módját csepegtetik, de mellőzik az erkölcs és a hit fejlődésének eszközeit. Előmozdítják még a hitelenséget a vallásellenes irány, amely a profán tárgyak tanárai követnek; a mai társadalom bomlasztó volta, az erkölcsrontó könyvek, a sajtó és a rossz társaságok. Beszéde végén, azon reménynek adva kifejezést, hogy a gyűlés bizonyára hozzá fog járulni az említett akadályok megszüntetéséhez, a gyűlést megnyitottak nyilvánítták.

Az ügyrend ismertetése után két levél ke-

rült felolvasásra. Az egyikben *Vaszary* Kolos herceggprimás írja, hogy nagy meglepéssel értesült a hittanárok kongresszusának megtartásáról, mert az ifjú egész életének iránya függ attól, hogy mily gyökeret ver szívében a hit, s áldását küldi a gyülekezetre. A másik levélben a csornai praelátus üdvözlöli a kongresszust.

Ezután megkezdődtek az előadások.

Dr. Fibiger Sándor, az ungvári kath. főgymnázium hittanára »A vallásoktatás fontossága és helye a középiskolában« ezimén értekezett. Hosszabb előadásban fejtegeti a középiskolák kettős célját: a vallás-erkölcsi nevelést és az általános műveltség nyújtását, s arra az eredményre jut, hogy e két cél egyenrangú. Áttér azután a vallás fontosságának magyarországi történelem, tapasztalás és statisztikai adatok révén, végül pedig a következő határozati javaslatot terjeszti be:

»A Budapesten 1896. augusztus 21-én tartott országos hittanári gyűlés, áthatva a vallás-tanítás nagy fontosságától, helytelenít és elítél minden oly törekvést, amely a középiskolai vallás-tanítás megszorítását célozza s úgy a középiskola valódi hivatása, mint a kilenczszázados történelmi jog alapján kívánja, hogy a vallás-erkölcsi és nemzeti nevelés a legfőbb támasza, a közműveltség ez elsőrangú tényezője minél intenzívebbé létesse középiskoláinkban.«

E javaslatot megtoldotta *dr. Máry* Engelbert azzal, hogy a vallás-tanítás csekély sikerének egyik fő oka a felekezetenküli iskola s abban működő tanárok vallás-ellenes irányzatú oktatása lévén, kérje fel a kongresszus a püspöki kart, hogy az a kormánytól odahasson, hogy ez az akadály a jövőben ne fokozódjék, sőt lehetőleg elháríttassék.

A kongresszus mindkét javaslatot magáévá tette.

A következő előadó *Pokorny* Emánuel, budapesti r. kath. főgymnáziumi hittanár volt, a ki a következő határozati javaslatot nyújtotta be:

Az országos hittanári gyűlés abbeli óhájának ad kifejezést, hogy a vallás-tanítás a középiskolai érettségi bizonyítványban *újra megkapja kellő súlyát*. E végre szükségesnek tartja, hogy a középiskola utolsó vallás-tanítási osztályvizsgálata a vallási érettségi vizsgálat érvényességét nyerje el és az *azon kapott osztályzat az érettségi bizonyítvány általános osztályzatának megállapításánál figyelembe vételét*.

Máry Engelbert *dr.* pannonhalmi főiskolai benczés tanár kimerítő részletességgel beszélt a vallás-tanítás képzéséről és ezt a határozati javaslatot kérte elfogadásra.

1. Tekintettel arra, hogy a középiskolai hittanárok képzésében és képzésében kivá-

natos javítások egy csapásra meg nem valósíthatók, tekintettel továbbá arra, hogy a nagyméltóságú püspöki kartól 1884-ben megállapított szabályzat a középiskolai hittanárok képzéséről mind ez ideig mindenhol teljesen végrehajtva nincs, az országos hittanári gyűlés szükségesnek tartja, hogy addig is, míg a középiskolai hittanárok képzésére a mai viszonyoknak megfelelő új szabályzat érvényre juthat, az 1884-ben kelt régi szabályzat egész terjedelmében mindenhol megtartassék és középiskolai hitoktatásra csak oly egyének alkalmaztassanak, a kik a szabályzat szerint képzést nyertek. 2. Az országos hittanári gyűlés szükségesnek tartja, hogy az új szabályzat megállapításában az 1884-iki szabályzat alapul szolgáljon, sőt a hittanári szakképzettség tekintetében szinte változatlanul főtartassék; mert a hittanári állásra való szakképzettségét a hazai papnevelés és a vele kapcsolatos theologiai tanfolyam a szokásos vizsgálati rendszerrel eléggé biztosítja úgy, hogy az 1884-iki szabályzatban megállapított elméleti vizsgálat csak arra való, hogy a hittanárjelöltek a rendszeres theologiai tanfolyamon szakszerűen és behatóan elsajátított anyagot összefoglalják, áttekintsék és a középiskolai hittanítás szempontjából kiegészítsék. 3. A szakképzettség elbírálásánál sokat számít, mennyire tud valaki szaktárgyának valamely köréről önálló felfogással gondolkodni, módszeresen kutatni és írni; azért az országos hittanár-gyűlés kívánatosnak tartja, hogy minden hittanárjelölt egy tudományos házi dolgozatot írjon, amelylyel szakképzettségét az illető szakkör alapfogalmaiban és módszerében való jártasságát tanúsítja. 4. Mivel bölcsészeti képzettség nélkül az általános műveltség hiányos, a tudományos munkára való előkészítés nem alapos; mivel a bölcsészeti képzés magának a theologiai szaktanulmánynak érdekében is egyre sürgetőbb követelmény; mivel továbbá a középiskolában minden tanárnak többé-kevésbé a magyar nyelv és irodalom tanárának is kell lennie; az országos hittanár-gyűlés szükségesnek tartja, hogy a jelzett tanulmányok a középiskolai hittanárok képzésében és képzésében érvényesüljenek. 5. Végre mivel az elméleti paedagogiai képzettség és az ügyes paedagogiai gyakorlat között áthidalás szükséges, az országos hittanár-gyűlés nagy fontosságot tulajdonít a hittanári működésbe való gyakorlati bevezetésnek és hódoló tisztelettel kéri a püspököket, hogy figyelmét erre a szükségletre is kiterjeszteni kegyeskedjék.

A határozati javaslat, amelyet nagy tetszéssel fogadtak, élénk vitára adott alkalmat. A vitában résztvettek: *Bognár* elnök, *Walter* *dr.* a primás titkára és *Kalocsay* Adám, végül még az előadó is.

és oly anarchikus vérfürdőbe vész, a melyhez képest a francia rémuralom iszonyatossági számításba sem jöhetnek.

II.

De első sz. királyunk a ker. vallás behozatala által nemcsak hazánk immár ezeréves fennmaradását biztosítja, hanem jelenlegi anyagi vagyonsodásának és külhatalmi nagyságának is megveté alapját.

Mig ugyanis nemzetünk meg nem hajlott Krisztus szelid igája alatt, addig az egész Európa ellenségének tekintett bennünket. Nem is csoda! a honfoglaló őseink kóborlásainak, rablókalandjainak nem volt sem hossza sem vége. S mind ezt oly bravúrral csinálták, hogy 924-ben megsarcollták magát a vén Rómát, keleten pedig egészen Szt.-Gallenig elhatoltak. De a mint sz. István a keresztény vallást behozta, a Krisztusi tanok megszelidíték elődeink darabos erkölceit, felhagytak a hadikalandokkal s a földművelés-, ipar- és kereskedelemhez fordultak. A magyar nemzet ekként keresztényen lévén, ledől a válaszfal, mely őt Kontinensünk többi nemzeteitől elválasztá s a keresztény Európa nemzeti testvérüket látták a magyarban: és így hazánk a külső támadások helyett a belső gyarapodásra, erősödésre fordíthatta minden tehetségét. Mert a régi jámborabb világban valamennyi ker. nép testvérnek tekinté magát a kereszténység nagy családjában; s ha netalán ezeknek a testvérenemzeteknek érdekei

ellentétben jöttek, azokat az ellentéteket csak a legvégső esetben egyenlítették ki háborúval, rendszeres pedig a kereszténység közös atyjához, Krisztus földi helytartójához fordultak.

De kérdés divik-e ma is ez a hitszerű politika. Nem! Azért van szuronyos béke, a mi milliókba kerül és elvégre is nem csálhatatlan, mert ha »nem az Ur őrzi« a várost, hiába vigyáz, aki azt őrzi.« Ideje, hogy a nemzetek lefegyverezését, ami keresztény elv, a nemzetközi békét, ezt a ma még kívánatos jogát, testet ölteni segítsük; hogy így a nemzetek minden erejüket belsőgyarapodásukra, a közvagyonsodás elmozdítására és lehető általánosítására fordítsák.

III.

A sz. István által átültetett kereszténység azonban nemcsak hazánk jelenlegi anyagi vagyonsodásának és külhatalmi nagyságának képezte alapját, de ez biztosítja hazánk önállóságát, függetlenségét és szabadságát is.

Első szent királyunk előtt, midőn a mi ezeréves alkotmányunk alapkövetletette két választás volt: vagy a császárhoz fordulni koronáért, vagy az egyházhoz. S ez utóbbi esetben ismét vagy Rómához, vagy Konstantinápolyhoz. Ha a német császártól (III. Ottó) kér fejdísz, ha Magyarországot hűbértartományává lesz Németországnak egy ideig, s azután a germán faj erős fajszereiténél fogva be is olvadt volna.

De éppen úgy odalett volna nemzeti önál-

lóságunk, ha a keleti egyházhoz fordul, mert nem alap nélkül kérdezzhetjük jeles cultur-történésünknél: »vajjon a Byzanczsal való hitrokonság és összeköttetés mellett sikerült volna-e a századok folyamán nagy veszélylyel vagy végenyészettel fenyegető számos viharral dacolni hazánknak?« És azt feleljük indokoltan vele: »Az ő hitü tartományok mind már korán az ozmán járma alatt jutottak és nincs elég ok hinni, hogy köztük egyedül Magyarország tett volna csodálatos kivételt.« (Kerékyártó: Magyarország Művelődés Tört. I.)

Éppen abból tűnik ki sz. István ritka államférfiúi bölcsessége, hogy e kettős Skylla és Charibalis közepett a helyes ösvényt megtalálta és hazánkat, dacára annak, hogy a keleti egyház már régebben csalogatta, a nyugati egyházhoz csatolta. Ez intézkedése által egyrészt megőrzé hazánk független államiségét, másrészt pedig azt oly benső viszonyba hozta a római szentszékekkel, hogy valamin az ehhez viseltetett lovagias hűség mindenkor apáról fiúra szálló erénye volt a magyarnak; úgy másrészt a sokszor már mindenkitől elhagyott s a kétségbeesés szélén álló nemzetünk egyedül a pápánál talált segélyt (VI. Adorján a mohácsi vész alkalmával).

S im a pápai kéz, a mely első szent királyunk fejét koronával ékíté, a mely a »hazánk szerencsésjét, vagy szerencsétlenségét a magáéval« azonosította (III. Ince szavai), a mely annyira szívéen hordozta hazánk üdvét,

Nagyvárad város közügyei.

A bazárszoros kibővítése.

A tanács felhívására tegnap Vári Szabó Béla dr. postautezai háztulajdonos nyilatkozott. — Ő nem azt mondja, mit Miskolczy Barnabás, hogy »mauz a vízi«, hanem 500 frtot ajánl meg a Bazárszoros kibővítésére. Ez az első, igazán önzetlen ajánlat a fontos kérdés kivételére.

A tisztviselők öröme.

Budapestről vett értesülés szerint a belügyminiszterium döntött a város törvényhatóságának azon határozata fölött, melylyel a tisztviselők fizetésemelésén s új állások rendszerezését elhatározta. A miniszter jóváhagyta e határozatot s így szeptember 1-én körülbelül megkapják a tisztviselők a nagyobb fizetést. Azt hisszük, hogy a tanács tekintettel arra, miszerint az idén a tisztviselők drágasági pótlékot nem kapnak, úgy fogantositja a határozatot, a hogy szól. t. i. visszavonólag április hónaptól kezdve folyósítja a fizetéseket.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATO.

Aug. 26. A Sebes Körös vízszabályzó és ármentesítő társulat választmányi gyűlése d. e. 11 órakor.
Szept. 3. Iparosok tömeges felrándulása a kiállításra.
Október 3., 4., Lóverseny a nagyvárad gyepen.

* *Külön kiadású pénteki rendkívüli számunkat vidéki t. olvasóink a mai rendes számmal veszik s meggyőződhetnek belőle, hogy a szerkesztő és a laptulajdonos mindent megtesznek, hogy t. előfizelőinknek legmesszebb menő igényeit is kielégítsük. E rendkívüli számmal lapunk ma is másfél ívnyi terjedelemben jelenik meg.*

* *Kitüntetés a hadügyminiszternek.* Megjelent a hivatalos lapban a közös hadügyminiszter előre jelzett kitüntetéséről szóló legfelsőbb királyi kézirat, mely így hangzik:

Kedves *Krieghammer* lovassági tábornok!
Önnek ezennel Lipót-rendem nagykeresztjét díjmentesen adományozom.

Kelt Ischlben, 1896. évi aug. hó 18-án.

Ferencz József s. k.

* *Szent István napján* — mint előre jelentettük — *Winkler* József püspök tartotta az ünnepélyes szentséges misét a székes-egyházban. *Pák* Emil hitoktató mondotta a sz. beszédet, melyet mai tárczánk ismertet bő kivonatban. Az istenitiszteleten megjelent *Pokorny* altábornagy vezetése alatt a tábornoki kar és a tisztek nagy számmal; továbbá *Beöthy* László főispánnal a megyei tisztkar és *Sál* polgármesterrel a városi tisztviselők, valamint a hatóságok fejei.

* *Kitüntetett tábornokok.* A király gróf *Paar* Ede lovassági tábornoknak, ő felsége főhadsegédének a Lipót-rend nagykeresztjét, báró *Merkel* Rudolf tábornagynak, osztályfőnöknek a közös hadügyminiszteriumban és ahnenburgi *Bolfra* s Arthur altábornagynak, ő felsége főhadsegédének és katonai irodája főnökének, az utóbbinak a 3. osztályu hadi ékítménnyel az első osztályu vaskoronarendet adományozta.

* *Pater Stojalovszki kiközösítése.* Mint Lembergől telegrafálják, az odavaló egyházi lap közli a kongregáció sancti officii-nek a lembergi ordinariatushoz intézett decretumát, mely szerint *Stojalovszki* Szaniszló atya a szentszék rendeletei iránt tanúsított engedelmesség és ellenszegülés miatt kiközösítették.

* *Nyugdíjazott honvédtábornokok.* A király — mint a hivatalos lap jelenti — elrendelte *Pókay* János egészségi tekintetéből szabadságolt altábornagynak, a magyar királyi budapesti I. honvédkerület parancsnokának, e szolgálati állomásától való felmentését és bucsi *Jankó* Lajos altábornagynak saját kérelmére a nyugállományba helyezését; továbbá az előbbi helyére kinevezte haraszti *Bernolák* Károly altábornagyot, a magyar királyi honvédelmi miniszterium I. ügyosztályának főnökét a m. királyi budapesti I. honvédkerület parancsnokává.

* *Néppárti képviselőjelöltek,* a kiket ilyeneknek a párt is elismer, addig a következők: a bobrói kerületben: *Zmeskál* Zoltán, nagybirtokos volt alispán; az alsó-kubini-ban *Krupecz* Rezső evangélikus vallásu földbirtokos; az iglói-ban: *Máriássy* János báró, nyug. altábornagy, főrendiházi tag; a szolnokiban: *Battyáni* József gróf, volt főispán, a vácziban: *Révész* István, az ó-budai kerületben *Kreutzeri* Jakab gazdag földbirtokos. A többi kerületekre nézve a központ még nem hozta nyilvánosságra a jelölteket, mert mindenütt előbb a párt szervezésére fordítja minden erejét.

* *Megüresedett tanszék a kolozsvári egyetemen.* A hivatalos lap közzé teszi a ko-

lozsvári tudomány-egyetem matematikai és természettudományi karánál a *Kanitz* Agost halálával megüresedett növénytani tanszékre hirdetett pályázatot. A tanszékkel, ha rendes tanárral töltesse be, évi 2500 frt fizetés, annak idején öt 300 frtos ötödéves kárpótlék és évi 400 frtnyi szálláspénz, ha pedig rendkívüli tanár nevezetik ki, évi 1500 frtnyi fizetés, 300 frtnyi szálláspénz és annak idején öt 200 frtos ötödéves kárpótlék van összekötve. A kellően felszerelt pályázati kérvények szeptember hó végéig a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez ezimozve a kolozsvári tud. egyetem matematikai és természettudományi karának dékánai hivatalához nyújtandók be.

* *A szocialisták és a néppárt.* Temesvárott a szocialisták nagygyűlést tartottak, melyen Budapestről is megjelent néhány küldött, — természetesen zsidó, mert hát a szocialistáknál úgy dukál. Gyűlésük arról nevezetes, hogy kijelentették, hogy a néppárttal semmiféle összeköttetésben sincsenek. Ezt ugyan fölösleges volt kijelenteni. Hisz nem volt Magyarországon ép agyu ember, ki elhithette, hogy a néppárt és szocialisták között viszony is lehetne.

* *A póttartalékosok fegyvergyakorlata.*

A honvédelmi miniszter leiratot intézett a vármegye közönségéhez, melyben tudakozódik s egyuttal felhívja a vármegye közönségét, hogy tapasztalási adatok alapján tegyen hozzá jelentést, hogy mikor kezdődik s mikor végződik a nyári aratási munkálat, illetve mely nyári időszakot tartja olyannak, mikor a tartalékosok és póttartalékosok fegyvergyakorlata meg nem tartható.

* *Az új »rend« eredménye.* Márczius hó 20-án leánygyermeké született *Kranovszky* Tamás n.-létaí iparos nejének s az apa az új »rend« értelmében elment márczius 27-én az anyakönyvvezetői hivatalba az újszülött bejelentése végett. Miután az anyakönyvvezetőt nem találta hivatalában, másnap, márczius 21-án ismét elment oda, de akkor se volt ott a farmatringos ur. Márczius 29-én harmadszor megjelenvén, az anyakönyvvezető kijelentette *Kranovszky* előtt, hogy kihágást követett el és máris följelentette a szolgabírósnál. Nevezett iparos hiába állította, hogy ő 27-én és 28-án is megjelent, de azt a feleletet kapta: »miért nem jött akkor, mikor itthon voltam.« A székellyhídi szolgabírósnál július 16-án tárgyalták az ügyet, hol az iparost, bár tanukkal tudta igazolni, hogy törvény szerint járt el, mégis 6 korona büntetés-pénz lefizetésére ítélték. Az anyakönyvvezető még 5 frt fuvarbért és napidíjat követelt a maga számára, de kö-

hogy annak függetlensége érdekében kész volt az egyházi tenyitéket — a kiközösítést is igénybe venni a kapzsi IV. Henrik és II. Frigyesse szemben (VII. Gergely és IV. Ince). — jótéteményekben eltelt tizenkilenc század után bilincsekben szorong; szegényebb most, mint te árva nép, mely őt alamizsnáddal, péterfilléreiddel gyámolított, s éppen azért nem járulhat most, mint annyiszor az ezeréves történelmi mult folyamán, tetemes pénzállozzattal nemzeti nagy ünnepünk fényének emeléséhez, ő de azért a lelánczolt kezek most is áldásra emelkedtek, mihelyt szentséges Atyánknak millenniumunk tudomására jutott.

Ó szent Atyánk! ki hitte, hogy ilyen sorsra jutsz? hogy miután megtérítetted, polgárosítottad ezt a hálátlan Európát, kénytelen légy azt mondani neki, mit egykor sz. Péter: »Aranyom és ezüstöm nincs, adok a mim van, itt az igazság! . . . .«

Ó azért szent Istvánnak népe, s főleg te, Nagyvárad sz. Lászlónak a pápai keresztveszérnek dicső öröksége légy hű szent atyáddhoz, tisztelj, szeressed, segítsd őt, különösen még nehéz helyzete jobbra nem fordul. Megérdemli ezt mitőlünk, meg nemzetünkötől, a kiket ritkán említ e nélkül az epithéon nélkül: »szeretett magyarjaim! . . . .«

A keresztény hit és erkölcsökre alapítva Szt. István e hont, erre nemzete gondviselészerü hitvédői missióját, erre hazánknak függet-

len államiságát és országunk jólétét. Az ő apostoli lángbuzgalmának köszönhető, hogy kilencszáz év viharai daczárása meg nem fogyva, se meg nem törve, de sőt megerősödve, anyagi és szellemi jólétben »él magyar e hazán« . . .

De fájdalom ez az alap napjainkban roskadoz alattunk. Erőszakos kezek, öntelt egoizmus, divatos vallási nihilizmus számódon emészti, rágják annak talpkövét . . . . Recseg az ezeréves keresztény alap, tékozló fiúk módjára, könnyelműn elkotyavetyéjük odadobják Szt. István megbecsülhetlen hagyatékát üres észlelvi teoriákért . . . . A biztos alapról neki ugrunk a bizonytalan jótételek . . . .

Hej pedig jaj a nemzetnek, mely multját feledti, mely önkézüleg parkodik lerontani az emlékeket, melyekbe egykori dicsősége érczestükkel van bevésvé! . . . .

Jaj a magyarnak, ha félre ismerné nagyságának alapját, hatalmának titkát, s Istenem kitudja, tán fenmaradásának egyedüli feltételét. Az ezredéves tölgy gyökerében birja minden erejét, s hanyatlásának, elsatnyulásának első tünetei azok, midőn a gyökér tapereje szűnik (dr. Schlaub L.: »Egyházi beszédek«).

De nem, nem! elég átok nehezedett már erre a szegény nemzetre, — a költő szavaival élve »megbűnhődött már e nép a multban, a jövőért is.« Nem lehet az, hogy a nemzetek sorsa felett örökös isteni Gondviselés megen-gegye, hogy a kereszténység, a mely hű kísérfője volt bölcsőjétől jelen világra szóló ünnepéig, e

jótevő géniust a nemzet elűzze maga mellől. — Félre hát veletek bántó gondolatok! Hiszen velünk van ma is e szent jobb, a mely óvta, védte, megőrizte számunkra egy ezer éven át e drága szent hazát! . . . . Csak mi őrizzük féltékenyen első szent királyunk nemzeti hagyatékát, a többit bizzuk a magyarok Istenére, a kinek mi magyarok kegyencei vagyunk, különben nem adta volna meg nekünk azt, a mivel csak kevés nemzet dicsekedhetik: az egy ezer éves hazát.

»Isten! . . . .
Ki szívet alkotál
S bele érzelmeket,
Szeretni lángolón,
Hazát és nemzetet!
Kinek törvénye szab
Korlátokat s határt;
Oh népek Istene
Küldj egy reménysugárt! . . . .« (Bajza —
»Sóhaj.«)

Te pedig
»Kinek első szent királyunk
Felajánlott minket,
Boldogságos Szűz Mária!
Őrizd hivedet . . . .
Ezredévünknek alkonyán
Ime eléd jövünk,
Magyarország nagyasszonya
Könyörögj érettünk! . . . .«

vetéseit nem teljesítették. Tehát a szegény iparos az anyakönyvvezető hivatalos óráinak be nem tartása miatt kénytelen volt a legmelegebb napokban kétszer Székelyhidra menni és ráadásul még 6 koronát fizetni is, habár neki joga lett volna az elveszett négy nap fáradságáért díjat követelni.

* **A Szent István napi munkaszünet át-hágása.** Daczára az általános munkaszünetnek, tegnapielőtt, — méltó megbotránkozására a lakosoknak — nagyon sok helyen, különösen a izraelita és református polgárok és munkások csak zavartalanul folytatták munkájukat. Több esettel a rendőrség is foglalkozni fog s méltán meg is érdemlik a megbüntetését, a magyar nemzet nagy ünnepének e megszegői.

* **Néppárti gyűlések.** Augusztus 23-án négy helyen fog ismét politikai nagy gyűlést tartani a néppárt: *Garam-Szent-Miklóson* Zichy Nándor gróf; *Kulpinban* Apponyi Géza gróf; *Kapuváron* ifj. Zichy János gróf; *Mező-Kovácsházán* Esterházy Miklós Móricz gróf elnöklété alatt. Augusztus hó 30-án pedig *Dráva-Vásárhelyen* lesz nagy gyűlés.

* **A „Miatyánk“ ellensége.** Hofbauer Simon tolnai paprikaáruló zsidó házában lakik Manduh J. keresztény borbély, kinek egy kis fogadott leánya van, akit azon szép cselekményre oktat, hogy hangosan imádkozzék. Hofbauer megvadult a kis leány hangos „Miatyánk“-jától s figyelmeztette lakóját, hogy az ilyen hangos imádságot nem tűri, mert az ő háza sem templom, sem iskola; sőt mi több, még fel is mondott ezért Manduhnak. — A válasza erre az lesz, hogy a keresztények is fölmondanak Simon zsidó paprikájának. Aki a keresztények „Miatyánk“-ját gyűlöli, annak nem kell a keresztények pénze sem.

* **Tizenhét sajtóper egy kath. lap ellen.** Ez idő szerint összesen tizenhét sajtóper van folyamatban a „Magyar Néplap“ ellen. Hétfőn, a hó 12-én délelőtt megjelent Karácsonyi rendőrkapitány két detektív kíséretében az említett lap szerkesztőségében s ott házkutatást tartva, a „Magyar Néplap“ 82-ik számának összes példányait lefoglalta. E számban három cikket is támadt az ügyész, melyek: „Megkövezett tatár“, „Néppárti gyűlések“ és „Pofonvert szolgabíró“ czímen jelentek meg. Lefoglalta még azokivül a „Vazeny Pane“ cikk miatt a „Krestán“ lap 21-ik számának összes példányait is.

* **A Dunáról.** A budapesti folyammérnökséghez érkezett jelentések szerint a folyam felső részén mindenütt apadás állt be. Ha újabb árhullám nem jön a fővárosnál is következetes apadás állt be. Budapestnél a vízállás ma változatlan s 5 m. 54 cm. A többi vízállás a következő: Passau 4 m. 14 cm. apadt 13 cm. Linz 1 m. 95 cm. apadt 86 cm. Bécs 2 m. 12 cm. apadt 46 cm. Pozsony 4 m. 55 cm. apadt 22 cm. Komárom 5 m. 60 cm. apadt 12 cm. — Az árvízveszély a fővárosban a mai apadás következtében muló félben van. A lánchíd közelében levő csatorna-zsilipeknél ugyan ma még működtek a gözszivattyúk, de a szivattyuzást holnap beszüntetik. A víz az alsó rakodó parttól kezd eltakarodni és így a magasabb helyre szállított árukat ismét visszahelyezik a régi raktárakba. A magas vízállás éper-séggel nem zavarja a fővámtéri új Ferencz József-híd építési munkálatait.

* **Olcsóbb lesz a bor** — de csak az olasz, mivel Olaszországban rendkívül bő szüretre van kilátás, a minő már régóta nem volt. Azért a termelők tulajdonán adni meglevő készleteiken, — a szicíliai (18 fokos) bort elvámolya 14—15 frtért kínálják. Az új bor meg éppen hallatlan olcsónak ígérkezik.

* **Letartóztatott körjegyző.** Említettük már aug. 12-iki számunkban, hogy Sarka di Ferencz feketetői lakos, lovakat lopott és Lesztlyán Károly harmadjegyzőtől hamis járatokat eszközölt ki. De nyomára jöttek a dolognak és Lesztlyán Károlyt a csendőrség elfogta. A csendőrség tíz napig vezette a vizsgálatot, amely idő alatt kintott, hogy Lesztlyán tizennégy hamis járatot állított ki, darabját 6 frtért. Lesztlyán már régóta folytat ily manipulációkat s csupán esa-

ládi körülményének tulajdonítható, hogy el nem fogták. Családját most gyámolító nélkül hagyta, a különben is könnyelmű és iszákos ember. Gyermekai, az elfogatás előtt két napig egy falatot sem ettek s házában hónapokig nem volt pénz. A napokban a nagyváradi ügyészség börtönébe kísérték át, egyidejűleg a vizsgálatról felvett terjedelmes jelentést is betérjesztették.

* **Megmérgezett század.** Abécsei jösefstadti lovaskaszárnyában, a 7. huszárezred egyik századában különös eset történt. Vagy hetven ember betegedett meg mérgezés tüneteivel közt. Hányás és bélhurut fogta el őket, úgy, hogy eleinte kolerinre gondoltak az orvosok. De csakhamar rájöttek, hogy mérgezés, még pedig valószínűleg ólommérgezés történt, mert a főzőedények nem voltak jól elkészítve. A megbetegedett huszárok kórházban vannak. Egy fő-törzsorvos vezetése alatt kiküldött bizottság megindította a vizsgálatot.

* **Tűz.** Tegnap délután fél 3-kor félrevert harangok zugása verte fel a nagyváradi lakosokat. A tűz újárós Pecze-utczán részben keletkezett. Ugyanis Kiss Károly asztalos műhelyében felhalmozott gyaluforgács meggyult és pár perc alatt a nádasház lángokban állott. Átcsapott a szomszéd Muszkás Jánosné házára, itt azonban csak egy istálló féle épület égett le. Több épületbe csapott át még e veszedelmes elem, azonban azideje korán kivonult tűzoltóknak sikerült azt elfojtani. Összesen 2 épület és 1 szén égett le. A színhelyen megjelent ifj. Rímle Károly főkapitány, Pápolczy alkaptány és Sarka di rendőrbiztos, kik az esetet megvizsgálták és arról jegyzőkönyvet vettek fel.

* **Az erdőőri és vadőri szakvizsgák ügyében** a földművelésügyi miniszter meghirdetés végett a következő hirdetést küldte a vármegye alispánjához: A f. évben az erdőőri szakvizsga október hó 19-én és az erre következő napokon a következő városokban tartatik meg u. m. Budapest, Pozsony, Besztercze-Bánya, Miskolcz, Kassa, Mármaros-Sziget, Debreczen, Kolozsvár, Székelyudvarhely, Brassó, Nagy-Szeben, Temesvár, Zombor, Pécs és Szombathelyen. A vadőri szakvizsgák ugyanazon napon kapcsolatosan Budapesten, Pozsonyban, Szombathelyen és Kolozsvárt a vármegye házában d. e. 9 órakor megkezdetni és megtartatni fognak. Felhivatnak mindazok, kik az erdőőri és vadőri szakvizsgát letenni szándékoznak, hogy hiteles bizonyítványokkal felszerelt folyamodványaikat a vizsgák székhelyére illetékes erdőfelügyelőhöz nyujtsák be. Budapest, 1896. évi augusztus 11-én. Földművelési miniszter.

* **Vonatösszeütközés Szamosújvárt.** A szamosújvári vonatnak hétfőn este Kolozsvárról Deés felé közlekedett vegyesvonattal az itteni pályaudvaron egy teherkocsiba beleütközött. Két kocsit összetört, kettő pedig megrongálódott. A vonat két órai késéssel folytatta útját. Az utasok az összeütközés után megrémülve ugáltak ki a kocsiból, de szerencsére sérülés nem történt.

* **A kiszolgált altisztek** érdekében leirt a belügyminiszter a vármegye közönségének a honvédelminiszter panaszára, hogy az oly állásokra vonatkozó pályázati hirdetményeket, melyekre a kiszolgált altiszteknek jogosultságok van legtöbbször nem jelentik be, ha pedig igen, akkor igen rövid időt tűznek ki a pályázat lejártára úgy, hogy néha nevezett miniszter urnak kell a pályázati határidőt meghosszabbítani. Tudatja tehát, hogy ezentul minden pályázati hirdetményt, melyekre a kiszolgált altiszteknek joguk van hozzá felterjeszteni, kell azon tisztségűségeket vagy vállalatok által, akit a kinevezés joga illet.

* **Ut helyreállítása Szatmármegyében.** A Szatmár f. gyarmati törvényhatósági közút 6.307—13.570 kilométer szakaszán lévő kitért utpályájának kőalappal és fedanyaggal letesítendő készítését a kereskedelemügyi miniszter 14877 frt 96 kr. erejéig engedélyezte. Nevezett vármegye főszámvevőségéhez beadandó zárt ajánlatban 5

százalékos bánatpénzzel ellátott ajánlatokat szeptember 3-ig kell beadni, különben a később beadandó ajánlatok nem fognak figyelembe vétetni. A szóban forgó műszaki munkára a művellet és részleges feltételek nevezett vármegyében illetékes államépítészeti hivatalnál tekinthető meg.

* **Föltámadt halott.** Hosszuzemezőn, mint onnan írják, érdekes dolog történt a napokban. Gyurkó Istvánné hirtelen rosszul lett és meg is halt, mire az orvos megérkezett. A temetést annak rendje és módja szerint szépen elrendezték a halottat is föltették a terítőre és a virrasztó asszony ott szundikált a megboldogult ravatala mellett. Egyszeribe csak valami kísérteties mozgást vett észre a halvány gyertyavilágnál. Mintha a halott megmozdította volna a kezét, s mintha szeméi felnyitak volna. A mikor látta, hogy Gyurkóné nem tréfál, hanem ténpi magáról a halotti ruhákat, elszörnyűködve rohant ki a szobából, segítség után kiabálva. Eleinte nem mertek bemenni a halottnak hitt asszonyhoz, csak a mikor kérésre fogta a dologot és látták, hogy szépen felült a ravatalra, akkor tisztelték meg a látogatással és elhívták az orvost is, hogy nézze meg a csodát. Természetes, hogy a szegény asszony csak látszólag halt meg, s ha késik egy kicsit, soha sem ébredt volna fel többet, mert letették volna a föld alá.

* **Megürült jegyzői állás.** Biharmegyébe kebelezett nagyszalontai járáshoz tartozó Nagyszalonta nagyközségben 600 frt évi fizetés magánmunkálatokért a szabályrendelet szerinti megállapított díjak szedésével javadalmazott negyedik jegyzői állás pályázat hirdettetik. A pályázni óhajtok a képességet igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeket szeptember hó 11-én a község háza nagytermében megtartandó választásig okvetlenül beadják.

* **A fodrászok kongresszusa.** Az országos borbély- és fodrász-kongresszus befejezte tanácskozását. A fodrász-iparra káros szabadsalmak eltöltését tárgyalták. Kuczo Pál előadó mondotta el, hogy a fodrászok az önműködőborotváló készülék és egyéb új találmányok miatt nagy veszedelemben vannak és félt, hogy az egész ipar meg fog szünni. A kormánytól kérni kell, hogy ilyen veszedelmes tanulmányokra ne adjon szabadsalmat. A kongresszus végrehajtó bizottsága, ily irányban lépéseket fog tenni. A kongresszus tanácskozásait Joszt Péter elnök rekesztette be hangulatos beszéddel. Széteszlás előtt a kongresszus tagjai köhészönetet szavaztak a kongresszus tapintatos vezetéseért Joszt Péter elnöknek és Könyves Kálmán ipartestületi jegyzőnek.

* **Ritka asszony.** Kovacsev István adalajos nehéz büntetért tizenöt hosszú esztendeig lakója az illavai feyháznak. Mikor még szabad ember volt, nem egyszer megkeserítette szép feleségének Miklós Agnesnek az életét. Mert, hogy a börtön lakója lett, magába szállt és jóvá akarta tenni az asszony iránt elkövetett méltatlanságait. Levelet küldött neki, a melyben a többek közt ezeket írja:

„Kedves feleségem! Gonosz, rossz indulatú ember voltam mindig irántad. Nem érdemlem meg, hogy te elhervadj, míg én megérdemlett sorsomat viselem. Visszaadom szabadságodat. Elválhatsz tőlem, keress boldogabb világot, mint a minő az életed velem volt.“

A szegény, sokat szenvedett asszony, a kifestén talán még most is viseli kék nyomait az ural bántalmazásának, mindössze is csak annyit válaszolt:

„Megesküdtem veled, hogy nem hagyalak el sem boldog, sem boldogtalan állapotodban. Az Isten irgalmazzon nekéd és nekem várak reád utolsó óráimig.“

Kovacsev István, mióta azt a levelet olvasta, könnyei patakjával öntözi az illavai feyház koczkakövezetét.

* **Öngyilkosság tintával.** Budapesten Grosz Anna 15 éves varróleány családott szerelmében, a mi fölött annyira elkeseredett, hogy egy jobb világra kívánczolt. Hogy ezt elérje, nem a szilagos márdlughoz vagy gyufaokdathoz folyamodott, hanem fölhajtott népszínház-utczá 33

a. lakásán egy nagy üveg tintát. A tinta ugyan nagy háborúságot csinált a gyomrában, úgy hogy a mentőknek a Rókusba kellett vinni a leányt. de azért nem hal bele.

* **Hamis koronák.** A rendőrség Kolozsvárt egy paraszt asszonyt tartóztatott le, a ki egy kofánál gyümölcsöt vásárolt és hamis koronával akart fizetni. Az asszony állítása szerint a koronát egy zilahi embertől kapta, a kit azonban megnevezni nem tud vagy nem akar. Ugy látszik ez a korona is azon pénzmasinából került, melynek tulajdonosát és használóját, mint annak idején már megemlítettük, a zilahi rendőrség egy odaváló cigány személyében orgazdával és társaival együtt kifürkészte és elfogta.

* **Letartóztatott zsebmetsző.** A n.-kátai csendőrség letartóztatta Weinberger Adolf nemzetközi zsebmetszőt, ki a nagyváradai vásároknak is rettegett embere volt. A legutóbbi vásáron is Debreczenben volt; itt Nagyváradon is megfordult. A rendőrség nyomába is jött a veszedelmes ember itt tartózkodásának, de ő mégidejekorán megugrott.

* **Fölismert öngyilkos.** Budapesten e hó 15-ikén a Petőfi-téren egy fiatal ember öngyilkos lett, a kinek zsebében Buxbaum Alfréd nevére szóló igazolványt találtak. Most a rokonai is konstataáltak, hogy csakugyan Buxbaum Alfréd 20 éves bécsi könyvelő, aki szüleihez irt levele szerint szerelmi bánatból lett öngyilkos.

* **Rendőri hírek. Verekedések.** Nagyvárad híres volt mindig az utcái verekedésekről. Minden ünnep és vasárnap után, temérdek dolga akad az ily ügyekkel rendőrségünknek. Tegnapelőtt is temérdek ily utca, és koremai verekedés fordult elő, persze a duTYi sem maradt hátrébb a többi napoktól. — **A rendőrök ruhái.** Jól mondják, hogy Nagyváradon fordított viszony uralkodik, úgy a társadalomban, mint a rendészetben. A rendőrök nyári ruhái is a legutolsó szállítmányig megérkezik a napokban, most már, amikor az őszi hideg szelek fenyegetik a szegény őrszeméket. — **Sikkasztó szolgálja.** Tegnap panaszt érkezett a rendőrséghez, melyben Cs. J. szolgát feljelentették, hogy minden megbízás nélkül 1 frt 80 krt felvett a gazdája nevében és azt elcsikkasztotta. Az ügy áttétetett a kir. ügyészséghez. — **Ellopott szerszámok.** Egy Debreczenből Nagyváradra jött kőműves legény, tegnap panaszt ett a rendőrségnél, hogy szerszámait egy ismeretlenre bizta megőrzés végett. Azonban az illető megőrzés helyett elcsikkasztotta azokat. Most keresik a jó madarat. — **Elfogott kolozsvári szobaleány.** A kolozsvári rendőrség tegnap táviratot intézett a nagyváradai rendőrséghez, melyben értesítette, hogy B o r o s Erzsébet szobaleány, egy kolozsvári állatorvos 500 frt értékű ékszert és 125 frt készpénzt ellopott és ezzel megszökött, az értesítés szerint valószínűleg Nagyváradra jött. A rendőrség nyomozást indított és csakugyan F a l u d y Soma őrmesternek sikerült elfogni. Az ékszereket megtalálták, a pénznek egy részét azonban már elköltötte. Még tegnap este Kolozsvárra kísérték át a tolvaj szobaleányt. — **Betörések Katonavároson.** Szent István nap éjjelén, úgy látszik a tolvajok és betörők, nem szöktak munka-szünetet tartani, mert tegnapelőtt is, három boltot törtek fel. Az egyik feltörés Sáncz-utcán történt Sz u r s z i c s Dávid kárára honnét a fiókból 16 frt. vittek el, a második Iskola-utcán Breir Dániel kárára 5 frt erejéig, a harmadik helyen azonban — Gyár-utcai lakos Klein Sámuelnél — egy krajczárt sem találtak. A váradvelencei rendőrség megindította a nyomozást, és sikerült is, a tetteseket elfogták. Az egyik H a n g a Sándor, a másik egy tolnamegyei illetőségű cigány, Sárközi Mihály. Ez utóbbi ekkor nap jött Nagyváradra és mindjárt meg is kezdte mesterségét. A pénzt még megtalálták náluk.

Sz. István fejereklyéje.

A sz.-fejérvári ünnepségekről szóló tudósításunkban említettük, hogy körmenetben vitték körül első sz. királyunk fejereklyéjét.

Erről az ereklyéről a következőket adhatjuk ismertetésül.

»Egek királynéja Asszonya! vedd atyai oltalmad alá az egyházat, e hont és kedves népemet!« Ezek voltak a sz. és dicső királynak utolsó szavai. Meg is gyászolta nemzete. Temetése az ország nagy siralma és mély gyászja mellett ment végbe. Eltemetett az általa 1004-ben Szűz Mária tiszteletére épített nagy-hírű bazilikában, melyet, mivel még fölszentelve nem volt, az egybegyűlt főpapok temetése előtt konsekráltak.

Halála oly benső fájdalmat idézett elő, hogy ifjak és leányok három évig tartózkodtak minden vigalomtól, zene és vigadozó ének szava nem volt semerre hallható.

55 év telt el a szent király halála után. Szent Péter utódja VII. Gergely, a nagy pápa volt, és a magyarok királya: szent László. A nagy pápa 1083-ban Istvánt és fiát, Imre herceget a szentek sorába avatta.

A daliás király, kísérve az ország főpapjaitól és zászlósuraitól, nemkülönbön megmérhetetlen néptömeget, Székesfejérvárra jött, hogy a nagy eseményt a nemzet színe előtt fényesen megülje. Az ünnepélyes szertartásokat 3 napi szigorú böjt előzte meg.

Erre fölbontották a sirböltöt, melyben a sz. király tetemei nyugodtak és e jelenlevők csodálkozására kellemes illat áradozott szét. A püspökök fölemelték a sz. ereklyéket és ime sz. István jobbkeze, mellyel annyi jót tett, 55 év után teljes épségben találtatott. A sz. ereklyéket aztán a szűz Mária oltárnál ünnepélyesen elhelyezték és a nemesszivű király, sz. László, a sz. jobb őrizetere a sz. jobbi apátságot alapította.

A magyar királyság első századaiban itt őrizték a sz. koponyát, jobbot, a többi ereklyével együtt, s valószínűleg a tatárjárás borzadalmas időszakában vittek Raguzába. Itt őrizték a drága ereklyéket a dominikánusok szakadatlanul, egész az újabb időkig, miönn Mária Terézia foglalta el Magyarországot trónját.

Az ő restaurációs munkái közé tartozott első sorban a török hódoltság és más viszontagságok folytán elpusztított egyházi javadalmak visszaállítása és a hitélet emelésére alapított újabb püspökségek. Így állította vissza a fejérvári, szent Istvántól eredő káptalan és szent István iránti kegyelele jelölül itt püspökséget alapított.

Ezel azonban nem elégedett meg Mária Teréziának vallásos lelke. Midőn 1771-ben a szent jobbot Budavárának ajándékozta, szent István koponyáját Pozsonyba vitette 1775-ben és a pozsonyi káptalan sz. Márton templomában őriztette 1778-ig. Ekkor, hogy a nemessen őrző királynő eleget tegyen sz. István iránti mély tiszteletének, elhatározta, hogy az általa emelt székesfejérvári székesegyháznak ajándékozza a sz. fejereklyét örök időkre. E czélból Bécsben új mellszobor alakú, ezüstből vert ereklyetartót készített, melyben a fejereklye elhelyezhető legyen és egyúttal megbizta udvari kancellárját galánthai Esterházy Ferencz gróft, hogy Fejérvár püspökét szándékáról tudósítsa. 1778. febr. 13-án felhívta Nagy Ignác első fejérvári püspököt a kancellár, hogy sz. ereklye átvételére a káptalan kebeléből egy tagot küldjön ki. A Főpásztor a legnagyobb lelkesedéssel tett eleget a felhívásnak úgy, hogy a sz. ereklye átvétele Bécsben ugyanazon év márczius 14-én megtörténhetett. A jogosított bizottság tagjai voltak az udvari kancellária részéről Esterházy Ferencz gróf, Végh Péter és Ürményi József; a hercegprímás teljhatalmu megbizottja: Perényi Imre br., esztergomi kanonok és a fejérvári káptalan részéről; Grubánovits Zsigmond, nagyrépost és Szegedy Pál éneklő kanonok.

Miután a régi ezüst tartóból a sz. koponyát kivették és annak valódiságát minden kétségen felül megállapították, elhelyezték az új tartóba, hozzá mellékelve a régi tartót, minden kétség elkerülésére — mint az okirat mondja — továbbá a királyné, a hercegprímás és a bizottság által fölvetett hiteles okiratokat csatolták és pecsétjeikkel ellátták.

Megható a királyné diplomájának azon helye, a hol azt mondja: »nem találtunk drágább kincset, melylyel a székesegyházat, földszíthetők, mintha Krisztus hivei számára annak a

királynak ereklyéjét nyújtjuk, ki hajdan az egész országnak Apostola volt.«

A káptalani kiküldöttek így megbízatásukban eljárva, a szent ereklyét Bécsből Fejérmegyébe hozták. Márczius 20-án érték el Moór határát, hol a szent ereklye 9 napig maradt. 25-én érkezett oda Nagy Ignác, Fejérvár püspöke, ki az elzárt ereklyét kibontotta és az átvétel hitelességét okirattal bizonyította. Négy napon keresztül azután a hivek nyilvános tiszteletére volt kitéve szent István fejereklyéje. Azon oltáron, a hol el volt helyezve, minden órában sz. misét tartottak, részint maga a püspök, részint a vidékről odasereglett papok, délután pedig ünnepélyes litániát tartottak a sz. ereklye tiszteletére. Az isteni tisztelet végeztével a hívó nép ezrei csókjaikkal illették a drága emléket. A jámbor püspököt meghatotta a nép buzgósa, de különösen a bródi katonaságnak ott állomásozó csapatai oly mély kegyeletet tanúsítottak a sz. ereklye iránt, hogy a püspök Esterházy Ferencz kancellárhoz intézett előterjesztésében így ír róluk: ha ő Felsőnének egész hadseregében ilyen jámborság uralkodik, akkor fegyvereink mindig győzedelmeskedni fognak. A történet igazolta, mennyiben igaza volt Fejérvár püspökének.

A katonák hitvallását azzal jutalmazta meg a jámbor főpásztor, hogy távozásuk alkalmával főpapi ornatusban ünnepélyesen megáldotta őket és buzgó imában kérte az Istent a magyar hadseregért. Márczius 29-én elindult a menet Moórról, hogy rendeltetése helyére, Fejérvárra vigye az apostoli első király drága fejereklyéjét.

Ez alatt az ő királyi koronázó város megtett minden előkészületet arra nézve, hogy alapítójának kincsét minél fényesebben fogadja. A város hatósága a néppel talpon volt. A város kapujánál fényes lovashandérium várakozott; a harangok zúgtak, a taraczkok durrogtak, a nép ujjongott örömben, mit látva a lelkes főpap, a kocsai ablakait leeresztette, hogy mindenki láthassa a sz. ereklyét.

Igy ért a lelkes menet a felsőváros templomához, hol oltárra helyzetetett a szent ereklye s a püspök sz. Máténak eme szavai fölött: »Mondjátok meg Sion leányának, ime a te királyod jön neked« — remek beszédet tartott.

A püspök 1778-ban még Moórról keltezve egy okmányt állított ki, melyben intézkedik, hogy évente 6-szor tétessék ki nyilvános tiszteletre az ereklye u. m. ápr. 2-án, 3 napon keresztül, mivel ekkor helyzetetett el; május 19-én, mely napon a város felszabadult a török iga alul; június 27-én, szent László napján; aug. 20-án, 3 napon át; okt. 11-én, mivel régen ekkor ünnepelték szent István ereklyéinek feltalálását és sz. Imre herceg napján, 3 napon keresztül.

A sz. ereklye mai napig enyészetnek jelét nem mutatja. Tartója tiszta ezüstgazdag arannyal diszitve és körülbelül 20 kilót nyom. Székesfejérvár jelenlegi buzgó püspöke, azon mély tisztelet és szeretetnél fogva, melylyel a sz. király iránt viseltetik, kezdettől fogva azon buzgólkodott, hogy hiveinek buzgóságát minél hathatósabban a sz. király felé fordítsa, s főpásztori szeretetét azzal mutatta ki a drága kincs iránt, hogy idejövetele után Storno Ferenczel, hírneves szobrász és festőművészszel, gyönyörű hordozható kapellát készítettett, az ereklye ünnepélyes körmeneteihez, s legújában, gazdag selyemmel, bársonnyal és hermelinnel diszitett magas trónállványt készítettett, hogy a hivek előtt kényelmesen látható legyen.

Pályázat a honvédek árvái számára.

Igazán ritka eset az, midőn arról kell beszámolnunk, hogy egy bármily állásra vagy alapítványi helyre vonatkozó pályázat meddő marad.

Ezt tudja most a »Nőegylet választmánya Biharmegye alispánjával, br. Gerliczy Felixné sz. Korniss grófnő elnökő és dr. Mártonffy Bogdán jegyző aláírásával ellátott átiratban a következőkben: Ugyanis ő felsége I. Ferencz József koronás királyunk nevét viselő »Honvéd

alapítványi hely betöltetlenül maradt. Megyei választmány tekintettel azon körülményre, hogy tudomással bír arról, miszerint az előző alkalomkor megkeresett Tekintetes Alispán Ur és Tekintetes Városi polgármesteri hivatal s pályázati hirdetőt is tettek közzé, azonban eredménytelenül, határozatba hozza, hogy ugy Biharmegye alispánja, mint Nagyvárad város polgármestere ismételt megkeresendő és felkérendő, hogy újabb pályázati hirdetőt tegyenek közzé s a netán pályázó honvéd leányrúvák kérvényét az egylettel közölni, betöltés végett áttenni sziveskedjék.

Pályázati feltételek:

1. Biharmegyei elhalt honvéd egész leányárvaí.
2. 6—10 évesek teljesen vagyontalanok.
3. Keresztlevél, a szülők halálzási anyakönyvi kivonata, községi hatósági vagyontalan-sági bizonyítvány.

Munkások lázadása.

Nagy munkáslázadás hírére vesszük a Debreczenhez közellévő Ondód pusztáról. A cséplőgépnél alkalmazott munkások fellázadtak a gazda ellen, a miért a vacsorához nem adott pálinkát nekik. A felbőszült tömeg megtámadta a gazdát s előbb ütlegelni kezdte, majd meg akarta fojtani. A megrémült embert meg is fojtja a feldühödött tömeg, ha a gépnél alkalmazott gépész segítségére nem siet s meg nem menti a biztos haláltól.

Az esetről a következőket írják: Aug. 18-án

délután a Nagy Amália debreczeni lakosnő tanyáján, melyet Tolvaj Gábor debreczeni gazdálkodó bir bérben, a munkások délután kérétek a gazdát, hogy az uzsonnához adják nekik az estelihez, a vacsorához járuló pálinkát is. A gazda készséggel engedett kérésüknek, de kijelentette, hogy akkor estére nem kapnak pálinkát, miután a szegődésben csak háromszori pálinkázás volt kikötve a napszámok részére: reggel, délben és este. A napszámok, akik reggel és délben kivették a pálinkából a részüket, látszólag belenyugodtak a dologba s uzsonna táján elfogyasztották a pálinkát. Mikor este a munka véget ért, a nagyobbára Szoboszlórol fogadott munkások a vacsorára újra pálinkát kértek. A gazda kijelentette nekik, hogy miután délután megitták a pálinka részt, nem hajlandó nekik estére újból pálinkát adni. Nagy zugolódás támadt erre a munkások közt s míg a vacsorát elköltötték, egyik-másik részeg munkás arra bujtatta föl a tömeget, hogy verjék meg a gazdát.

— Öljük meg a fukar embert! kiáltotta egy éles hang, veszítsük el az életét! Szerencsétlenségére a gazda akkor jelent meg a tanyaház folyósóján. Mikor ezt meglátták a munkások, megtámadták s egyik-másik a nála levő bottal ütlegelni is kezdte.

— Fojtsuk meg! kiáltotta vérszemekapva a tömeg s csakugyan megtámadták s fojtogatni kezdték, mire azonban a gépnél foglalkozkodó Müller gépész segítségére sietett a gazdának s kieszközölte, hogy a gazda visszavonulhatott a tanyaházba.

Az esetről értesítették a debreczeni mezőrendőrkapitányságot, melynek részéről Körner Gyula csendbiztos rendet csinált a zajongó munkás had között.

házi pénztárnál. Kegyes támogatást kérve vagyunk kiváló tisztelettel: A nvárad i partestület jótékonyági bizottsága nevében: Bertsey György elnök, Jankovich János jegyző.

SZINHÁZ.

Két előadás.

Szent-István napján két előadás volt. Délután az »Igmándi kispap« mulattatta a közönséget, melyben Szentgyörgyi István kreálta a falusi rektor alakját élethűen; Turcchányi Olga (Erzsike) jól játszott — délutáni előadásra. Este a »Holtogmiglan« ment; Aldor Juliskával a főszerepben.

Amon Margit vendégfelépte.

III. Nebantsvirág.

Poétikus operettjében Meilhac és Milland czégnék lépett föl Amon Margit k. a. — reméljük nem utóljára. Nagyon nőtt ez este a közönség szemében, az a bátor, eleven, tehetséges leány, aki Denise nehéz, fárasztó szerepét könnyedséggel, ugyszólván bravurral játszotta el. Játéka most is eleven, distingvált, pezsgős volt; kecsesen mozgott s nem trémázott, sőt biztossága frappirozta a közönséget, mely csokrokkal, virágokkal s értékes ajándékokkal halmozta el a sikkes megjelenésű vendéget.

Hangja kellemesen csengő, szívhezszóló; a közép és alsó registerben erős, biztosan intonál; — a felső registerben fejlődni fog gyakorlat utján. Báj és kellemes vegyül biztos éneklésébe, nem zavarja őt sem a zenekar esetleges gyorsasága, sem a szöveg, melyet tisztán ejt ki.

A »Jani és Juczi« dalát felülmulhatatlan kedvességgel adta elő, a kaszárnyabeli katonadalt pedig megisméltette az énekével betelni nem tudó lelkesült közönség, mely frenetikus ovációt rendezett számára. A mai siker kétségtelenné teszi, hogy szerződéses nyereség akármely társulat részére, mert a játékban kész művész, hangban elragadóan kellemes.

A sikerben részt kíván Megyery Dezső (Floridor) jóízű alakításáért, Jobb Floridort képzelni lehet, de találni bajosan. Aranyos kedélyét belevitte szerepébe s a hatás, mint mindig, — nagy volt.

Várady Miklós (Samplatió) szerepét nehezen mondotta el. Kár érte, mert nem utolsó tagja a társulatnak.

Kantay Teréz, Rózsahegyi Kálmán, Leóvey (pompás Lorient) nem sajnálták a fáradságot, hogy a siker teljes legyen.

Corinnát Bérés Mária adta. Ugyan kérem, egy primadonnának szebb ruhát is adhatlak volna.

Zenekar: kifogástalan. Közönség: kifoghatatlan az ovációkban. Téli ház. sz. d.

Hírek a szinkörből. Ma jótékonycélu előadás lesz a szinkörben, a »nagyvárad i p a r o s m e n h á z« javára előadják a S á r g a c s i k ó t Csepreghy Ferencz kitűnő népszínművét; ezen nemes czél pártolására mi is felkérjük városunk m. t. közönségét! Igen kitűnő szereposztással fog menni ez előadás, a főbb szerepeket a következők játszó: Bakay Erzsikét Turcchányi Olga, Csorbánét Kantay Teréz, Csorba Mártont — E. Kovács Gyula, Gelecséri pusztabíró — Szentgyörgyi, ennek fiát — Petit — Rózsahegyi, Csorba Laci — V á r a d i, Csárdás gazdát — V e n d r e i, Bogár Imrét K a s s a y Károly, Bitos Icziget — L e ó v e y, Bakay Andrást — B a r t o s, Gazsit és Regót — a két koldust — S z a t m á r i és T ö r ö k. V a s á r n a p: két előadás lesz. Délután T o l d i Miklós — történelmi színmű kerül színre, este a T ó t - l e á n y — eredeti népszínművet adják. K o m é d i á s o k — Pailleron E. kitűnő vígjátéka, a mely

Tankötelesek száma Nagyváradon.

Gasparik Lajos, mint egyik összeíró a tankötelesek számának telvételéről s ennek végleges eredményéről a következő kimutatást küldte be lapunknak:

A községben van összesen	Nemre nézve			Vallásra nézve							Nyelvre nézve			
	fiú	leány	összesen	r. kath.	g. kath.	g. kel.	ev. ref.	ág. hitv.	uniár	izrael	magyar	német	román	lót
3—5 éves gyermek	1143	1133	2276	769	116	119	584	37	4	647	2272	1	2	1
A 3—5 éves gyermekek közül otthon vagy bárhol állandóan kellő gondozásban és felügyeletben nem részesül.	119	120	239	82	13	46	54	2	—	42	239	—	—	—
6—11 éves mindennapi tanköteles gyermek	2190	2211	4401	1485	189	216	1127	54	3	1327	4395	3	3	—
12—14 éves ismétlő tanköteles gyermek	1076	1040	2116	729	112	86	553	20	1	615	2111	3	2	—

A tanköteles korban levők létszáma tehát **8793**, mely létszám jóval nagyobb a harmad évinél.

EGYESÜLETEK.

A nagyvárad i partestületi betegsegélyző pénztár igazgatósága f. hó 20-án rendkívüli ülést tartott. Az ülés egyedüli tárgya Bertsey György elnök lemondása volt. Elnököt helyettesítő Andriska Károly igazgatósági tag, az ülést megnyitván, előterjesztésének felolvasására titkárt felhívja. Az előterjesztés szerint Bertsey György elnök az öt ért kellemetlen eset következtében Andriska Károly igazgatósági tagnak bejelentette lemondását, mely körülményt az igazgatóságnak azon megjegyzéssel hoz tudomására, hogy mindaddig míg az ítélet jogerőre nem emelkedik elnöknek állásában meg lehet maradnia. Az igazgatóság arra való tekintettel, hogy Bertsey György elnök a segélypénztár érdekében ennek megalakulása óta rendkívül tevékenységet fejtett ki, határozatilag kimondta, hogy a lemondást el nem fogadja, de teljes bizalommal felkéri Bertsey Györgyöt az elnöki tiszt megtartására. Gerő Armin iparhatósági biztos az igazgatóság határozatát megerősítette.

MULATSÁG.

A nagyvárad i „Merkur“ ifjuság 1896. évi augusztus hó 30-án, azaz vasárnap este a révi tüzkarosultak javára, a fekete »sas« szaloda nagytermében jótékony zártkörű táncmulatságot rendez. Személyjegy 60 krajczár, családjegy 1 forint. Felülfizetéseket köszönettel fogad s hírlapilag nyugtáz a rendezőség. Csakis meghívott hölgyek vehetnek részt. Jegyek előre válthatók minden rendező urnál. Pénztárnyitás 7 órakor. Kezdeté este 8 órakor.

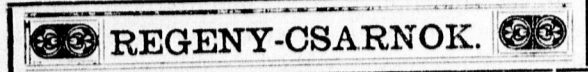
Kérelem a nagyérdemű közönséghez. Azon sokszor tapasztalt jóakarát és áldozatkészség által indíttatva tisztelettel felkérjük a nagyérdemű közönséget különösen az iparospolgárokat, hogy a mai napon az elaggott iparosok javára tartandó jótékonycélu színelőadásra résztvenni, ugy a részvételre jóakaróinkat buzdítani kegyeskedjenek. Felülfizetések a színházi pénztárnál elfogadottnak és hírlapok útján közönséggel fognak nyugtáztatni. Jegyeket lehet kapni reggel 9 órától kezdve a szin-

a budapesti nemzeti színháznak is kedvencz műsor darabja, a jövő héten kerül nálunk bemutatásra — a próbák már naponta serényen folynak előle a színpadon.

Heti műsor.

S z o m b a t: *Sárga csikó. (Jótekönyv czélú előadás a n.-váradai iparos menház javára.)*

V a s á r n a p: *Tötleány.*

A szökött leány.

— Elbeszélés. —

Írta: **Kincs István.**

A mi után annyi ideje vágyott, a miért olyan sóvárgással olvasta az órákat, az a pillanat nem adta meg neki, a mit várt tőle — a nyugalmat. A szenvedély mámorára elröppent s az első perc öröme olyan volt mint Oresztes megnyugvása: furiák keltek nyomába.

A fiatal asszony csak most gondolta meg, mit cselekedett. Esküvel ígért szerelmet s pár órával később mit sem akar tudni esküjéről. Boszút akar állani az érdemetlenül s maga válik hitszegővé.

És vajjon mit fog elérni vele? Azt az embert taszítja el magától, kihez jövőjét, sorsát kötötte. Egyedül fog ő állani, ajkára nem vehet panaszt. Atyja és mostohája nem nyújthatnak neki segédkezet az elhagyatottság furiái ellen. Maga akarta így.

És László? Kétszeres oka másutt keresni boldogságát. S ha mindjárt nem is találta meg Gyirótnében, — elég nagy a világ, sok az öröme: ezeknek kínál vigaszt, feledést.

Szegény asszony nyugtalanul hanykolódott pihenőhelyén. A boszúval foglalkozó leánynak lázas álmai eltűntek s a rideg valónak adtak helyet.

S ez a való kétségbeejtő volt.

Künn derengeni kezdett. A nehéz selyem damaszt-függönyei mögül halványan lopózott a szobába a téli reggel kétes világossága. Kődült a vidéken, ép úgy, mint a fiatal asszony lelkén: egyiken se hatott keresztül fénylő sugár.

Emilia fölkel. Pongyolába elhőködött s szellem-léptekkel járt föl-alá szobájában a puha szőnyegeken.

Néhány óra mult el így. Reggelre csöngtek.

Bogátné mehökkent erre a hangra, szive hangosan kezdett dobogni. Új megpróbáltatás előtt állott. Hogy jelenjék meg férje előtt? Mint viselkedjék a tegnapi jelenet után?

Ezekre a kérdésekre nem talált választ: találékonyasága fölmondta az egyszer neki szolgálátát.

E pillanatban megnyílik az ajtó. Férje jelent meg ott. Nem lépte át a küszöböt, hanem jóreggelt kívánva karját kínálta.

Emilia remegve fonta bele a magáéts szótlan hagyta magát vezetetni.

Az ebédlőben az öreg Bogáth várta őket. Elébe ment a fiatal párnak, szívélyesen köszönté Emiliát s azután helyet foglaltak.

A fiatal asszony föllélegzett.

Közömbös tárgyról folyt a beszélgetés. Férje vezette a társalgást s közbe ő is beleszólt. Bámulatos önruralma volt Lászlónak: egyetlen szava, egyetlen vonása el nem árulta, hogy az éjjel valami történt. Gyengéd, figyelmes volt Emiliával szemben. Szeretettelőbb férjet keresni kellett volna.

És a fiatal asszony, hogy később ismét szobába vonult, mégis odaborult az asztalra. Sírnival kezdett — sírnival keservesen.

Világosan látta már jövőjét. Mint férjének, neki is színészszé kell lennie.

Végre kisírta magát. Fölemelte szép fejét. Büszkeség szállott szívébe, ajkai nem találtak szavakat, de szíve ismét erősnek érezte magát. Egy gondolat újra eszébe juttatta tegnapi elhatározását s mormolva ismételte önmagához:

— Jöjjön, minek jönnie kell.

És László?

Bogáth még nem tudta összeszedni magát a tegnapi csapás után. Neki is nyugalomra volt szüksége.

Lelki szemei előtt végigvonult a mult. Rejtély volt előtte a jelen, ott akarta megkeresni ehhez a kulcsot.

Együtt nőtt fel ugyszólván Emiliával s ő szerette ezt a keresetlen őszinte gyermeket. Sokszor találkoztak mint gyermekek, sokszor, hogy az ifju korba lépett. László legszebb napjait Gyirótyéknál töltötte.

Emilia évekkkel volt fiatalabb nála s mégis játszóársak voltak. Együtt kergették a lepkét, együtt szedték a virágot; együtt örültek, együtt érezték a bánatot, ha csapás látogatta meg őket.

László anyja meghalt. Sohsem feledi el, azaz ártatlan leánya mint vigasztalta őt. Nem ismerte még a csalódást s mégis anyai kézzel tudott irt kötni a vérző sebre. Emilia egy szava több vigaszt adott, mint az összes rokonok szép szavakba öltöztetett részvéte.

(Folyt. köv.)

Egy bántalmazott pap.

Szombatságon sajnátatos eset történt. Comsa János dr. körorvos, — jóllehet tudta, hogy papot párbajra hívni nem lehet, bántalmazni pedig inkorrekt dolog, — V e n t e r Jenő gör. kath. lelkészt ahelyett, hogy illetékes helyen keresett volna elégtételt rajta, — az utcán megtámadta s tetleg bántalmazta. Ez okból adjuk a megtámadott lelkész következő nyilatkozatát, melyből a tényállás kitűnik:

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Azon orv-támadás, mely Comsa János szombatsági orvos által e hó 18-án tetlegességgel és becses lapja útján 20-án gyáva módon ellenem végbevitetett, indít arra, hogy felkérjem Tekintetes Szerkesztő Urat, méltóztatna becses lapjában tért adni, hogy a nagy közönséggel szembeni öngazolásom végett a dolgot teljes valóságban előadhassam:

Folyó hó 16-án a sz. rogozi állomás vendéglőjénél társas összejövetel volt táncszal egybekötte; részt vett Comsa szombatsági orvos is családjával: egy fiatalember Comsának valami nő rokonát táncoltatta feltett kalappal — megjegyzendő, hogy a terem összes ablaka nyitva volt s így mintha teljesen szabadban lettünk volna — Comsáné hozzám fordul és teljesen indignálódva ezt mondja: »Nézze kérem micsoda szemtelen disznóság, hogy az a fiatal ember feltett kalappal táncol,« és ezen kijelentését ismételte vagy háromszor, mintegy felhiva engem az illetőt figyelmeztetni. Miután más nőt hitt az illető a táncot folytatandó újból feltett kalappal táncolt s ennek végzetével Comsáné azon nőt támadta meg, hogy miért nem hagyta ott? miért ment vele, mert az szemtelenség, parasztság, ekkor karon ragadom az illető fiatal embert s oda viszem Comsáné elébe e szavakkal: »Ő nagysága azt mondja szemtelenség a mit tett, igazolja magát« a fiatal ember kinyilatkozta, hogy bocsánatot kért, mert beteges és a léghuzam árt, mire Comsáné azt felelte: »Ha árt a léghuzam, ne táncoljon.« A fiatal ember Comsához fordult s kérdezte: elvállalja-e a felelősséget azon kitételért, mivel neje illette, mire Comsa igenlen felelt.

Daczára annak, hogy Comsáné folyton nekem panaszkodott az illetőre, ki kalapját le nem vette, hozzám fordult s ha bár férje mellette ült s esítította; — ő nőiességét zsebre rakva, mindennek elnevez, mi csak száján kifért, megtagadva azt is, mit nekem oly sokszor ismételt azon fiatal emberrel, holott neki is, azon nőnek is, kivel 2-szor táncolt, ismételte azt, mit nekem mondtam. Ekkor mondtam Comsánénak: »restelhetné magát, hogy a mit egyszer kimond, másik perczbe eltagadja, vagy talán imponálni akar e társaságba, hogy felkapott az ugorka fára.«

Másnap, 17-én délután megjelentek Baranyi Árpád és Darvas Imre urak Comsa nevében elégtételt kérendők; mindenekelött csodálkozásomnak adtam kifejezést, hogy akkor, midőn tudják, hogy állásommal összeférhetlen és hivatásommal ellenkezik a fegyveres elégtétel, ilyes megbízást elfogadnak és kijelenttem: »A mennyiben arra emlékezem, hogy én azon nő minden ok nélkül vérig sértett, mig én mondtam ugyan indulatomban eleget, de hogy becsületbe vágók lettek volna, nem emlékszem; kérem mondják meg megbízójuknak, hogy mint pap csak is törvényes uton, a bíróság előtt állok rendelkezésére s ha valamiben büntetendő lennék, szívesen alá vetem magam.«

18-án délután Comsa ur hősiességét a világ előtt beigazolando s a felesége becsületén esni vélt csorbát foltozandó, engem, kiről tudta, hogy bármily brutális módon megtámad, elégtételt nem vehetek, csakis a törvényszabta módon, orozva megtámadott és tetlegességre vetemedett. A fiatal embertől pedig, ki a neje sértéseért Comsát 17-én kihitta, féltve bőrét, töredelmesen bocsánatot kért.

És most kérem a mélyen tisztelt közönséget, méltóztatnék elfogulatlan bírása lenni ez ügynek s megítélni, volt-e jogába Comsa urnak tetlegességre vetemedni egy oly egyénnel szemben, kit ketté hasíthat ugyan, de ujját hivatásából kifolyólag rá nem teheti.

Ügyem bírói kézben van.

TA VIR A T O K.

Agliardi gróf.

Bécs, augusztus 21. (Saját tudósítónk táv.) Király Ő Felsége Agliardi volt bécsi pápai nunciusz öcsésének, aki Bergamoban lakik, az osztrák grófi czimet adományozta.

A szerb király látogatása.

Belgrád, aug. 21. (Saját tud. táv.) Sándor király október közepén meglátogatja a bukaresti, bécsi, csetinyei és római udvarokat; minden udvarnál négy napot fog tölteni.

A német kormányválság.

Bécs, augusztus 21. (Saját tudósítónk táv.) Ujra terjesztik azt a hirt, hogy Hohenlohe herczeg Wilhelmshöheben a császárnak átadta lemondását, azonban a császár arra kérte őt, hogy várja be a boroszlói találkozást és csak azután adja be lemondását. Hohenlohe herczeg visszavonulásának okául megrongált egészségét hozza föl. Hohenlohe visszalépése még egyéb változásokat is vonna maga után.

Ügyvédkongresszus a kormány ellen.

Budapest, aug. 21. (Saját tud. táv.) Ügyvédek körében mozgalom indult meg, hogy a jövő hóban tartandó ügyvédi kongresszus állást foglaljon az új bünvádi eljárás ellen, melyet a kormány szeptember hóban kíván a Házban tárgyalatni. Az eddigi aláírások nagy tömegénél fogva, melyet ügyvédi körökben az erre vonatkozó indítványhoz gyűjtöttek, biztosra lehet venni, hogy az ügyvédi kongresszus határozatilag ki fogja mondani ezt a megokolt kívánságát, hogy az említett törvényjavaslat a napirendről levétessek, mivel alig volt eddig oly kevéssé előkészített, oly elhamarkodottan és oly csekély megfontolással a képviselőház elé terjesztett javaslat, mint ez a mostani.

Méhészeti kongresszus.

Budapest, aug. 21. (Saját tud. táv.) Az első magyarországi országos méhészeti kongresszus védnökségét W e k e r l e Sándor vállalta el. A mai kongresszust a kiállítási ünnepélyek csarnokában tartották meg, ahol V á m o s s y Mihály, a méhészek rektora, mint korelnök megnyitotta az ülést, a lelkes beszéde folyamán megemlékezett a királynéről, mint az orsz. méhészegyesület védnökéről. Indítványára perczekig tartó taps és éljenzés közt elhatározták, hogy a királynéhoz hódolatteljes tiszteletnek és köszönetének kifejezésére táviratot küld. Köszönetet mondtak Schmidt Józsefnek és Kovács Gyulának, a kiállítás igazgatóinak is. Megválasztották ezután a tisztikart s egy küldött-

ség ment Wekerle Sándor védnökért, akit mi-
kor megjött S i e b n e r József földbirtokos üd-
vözött. Wekerle épen válaszolni akart, midőn
váratlanul belépett D a r á n y i Ignác földm.
miniszter. Wekerle erre átértvén a helyzetet
feléje fordult és mint a magyar méhészet leg-
hivatottabb képviselőjét, néhány meleg szóban
üdvözölte Darányit. A miniszter erre válaszá-
ban hangsúlyozta, hogy mennyire rokonszenvvel
kíséri a méhészetet s teljes erejéből támogatja.
A kongresszus sikerének biztosítékát látja We-
kerleben, kinek köszönetet mond. Ezután We-
kerle mondott lelkes beszédet a méhészetről,
mint jelentékeny közgazdasági tényésről. A
kongresszus tagjai a beszédet lelkes tetszéssel
fogadták. Ezután áttértek a rendes előadá-
sokra.

A krétai lázadás.

Athén, aug. 21. (Saját. tud. táv.) A fran-
cia és angol konzulok közölték a keresztény
képviselőkkel, hogy a krétai kérdést a hatal-
mak és a porta között Kostantinápolyban
fogják megoldani.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1896. május 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8 ⁴⁵ regg., 2 ¹¹ éjjel, személyvonat 11 ³⁵ d. e., 2 ²² d. u., 11 ⁰⁴ és 4 éjjel.	Budapest-Püspökladány felől gyorsvonat 7 ⁰⁵ este, 2 ¹¹ éjjel, személyvonat 7 ²⁰ reggel, 3 ⁴² d. u., 1 ⁴ éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ¹⁹ éjjel, vegyes- vonat 1 ³² d. u., sze- mélyv. 3 ⁵⁸ délután, 2 ⁰⁸ éjjel.	Kolozsvár felől gyorsvonat 2 ³⁰ éjjel, 8 ³⁸ regg. személyvonat 10 ⁴⁴ éjjel, 11 ¹⁷ d. e. vegyesvonat 8 reggel.
Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10 ³⁰ d. e., 4 ²⁵ d. u., vegyesvonat 7 ⁸⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felől vegyesvonat 8 ³⁰ r., sze- mélyvonat 9 ³² d. e., 5 ³⁰ d. u.
Belényes-Vaskóh felé ve- gyesvonat 4 ²⁵ reggel, 1 ⁴⁸ d. u.	Vaskóh - Belényes feől vegyesvonat 11 ⁰⁵ d. e. 9 ⁰⁰ este.
Érmihályfalva felé ve- gyesvonat 6 ³⁰ r., 4 ²⁵ d. u.	Érmihályfalva felől ve- gyesvonat 8 ³⁰ r., 9 ¹¹ este,
Ósi-Kót-Gyoma felé sze- mélyvonat 7 r., vegyes- vonat 1 ⁴⁰ d. u.	Gyoma-Kót-Ósi felől ve- gyesvonat 10 ⁰⁵ d. e., személyvonat 8 este
Püspök- és Felix-für- dőbe 8 ³⁰ reggel, 4 ¹⁵ d. u., 7 ³⁰ este, 6 ¹⁰ * reggel 2 ⁵⁵ * d. u. 9 ¹⁵ * este.	Püspök- és Felix-fürd- ből 10 ¹⁰ d. e., 6 ³⁰ este, 8 ⁵⁵ este, 8 ¹⁵ * reggel 3 ³⁷ * d. u., 10 ³⁴ * este.

* A csillaggal jelöltek csak vásár- és ünnepnapokon közlekednek.

KÖZGAZDASÁG.

A futóhomok megbolygatása.

A deliblái föltört homokot a kasovavihar
elvitte a dunántúli vidékekre. Előbb azonban
mementóul megállított egy vonatot és ott ma-
rasztalta helyben a gőzkocsit.

A hol az ember belenyul a természetbe,
ott megcsúsz az ilyen tréfa; de éppen azért kell
minden olyan műveletnél, mely a fizikai hatal-
makkal dacolni akar, a meteorológiai faktorok
óriási erejét is számításba venni.

A mi megtörtént egyszer, az megeshetik
nemsokára újból. Sürgősen szükséges tehát,
hogy az elemek féktelen hatalma meg legyen
törve.

És ez nem nehéz dolog, ha azt tesszük, a
mit eddig tapasztalataink majdnem parancsoló
módon javasolnak.

E végből szükséges, hogy mindenütt ott, a
hol a futóhomokokat — kivált szőlőültetés cél-
jára — föltörük, a területet előbb négyszögekre
oszzák és a négyszögeket fákkal zárják körül.

Ezek a fák azonban ne ákáczfák legyenek,
mert ezek éppen akkor, mikor a viharok leg-
élénkebb szezonja van, egészen lombtalanok és
éppen e miatt a szelet nem is tartják vissza,

nem törhetik meg. Erre a célra csak a Pinus
sylvestris és a Pinus austriaca, de különösen
első sorban az utóbbi alkalmas.

Kisebb szőlőterületeknél, a melyek 8—10
holdnyiak, a baj nem szokott olyan heves mér-
tékekben jelentkezni; de annál nagyobb mérték-
ben ott, a hol ezekre menő holdakat bolygat-
nak meg. Ott a vihar egyik helyen kikaparja a
tőke körül a talajt, úgy hogy az egész gyökér-
zet napvilágra kerül, másutt pedig eltemeti a
tőkét úgy, hogy csak a vesszők csucsa lát-
szik ki. Az eltemetett lokomotivokról e helyen
ne is szolgáljunk.

Ha az illető fölbolygatott terület a parcellá-
zás alkalmával az említett fenyőfajokkal ülte-
tődnek be keresztül-kasul, mivel a Pinusok a
homokon remekül nőnek és mivel fűleveleik té-
len-nyáron egyformán borítják a fát, még pedig
le egészen a föld színéig, — sohasem fordul-
hatnának el olyan esetek, mint a legutóbbi.

Sürgősen kellene tehát intézkedni, még pe-
dig rögtön, hogy a fenyegetett és másokat is
fenyegető veszedelmes területen Pinus sylves-
tris-ből, vagy még czélszerűbben Pinus austria-
cából álló fasorhálózat ültetődjék még ezen a
tavaszon.

A fasorokat először elég volna 2 öl széle-
sre szabni, a csemetékét jól közel ültetve
egymáshoz. A most ültetendő fasor mellett pe-
dig helyet kellene hagyni, hogy 10 év múlva ott
egy új fasor legyen ültethető.

Ennek az okát a következőkben igyekszem
megmagyarázni.

Az említett két fenyőfaj a homokterülete-
ken különösen nagyfontosságú, még ott is, a
hol nagyobb viharok nem szoktak jární. Tud-
juk ugyanis, hogy a homoki ültetvények egyik
leggonoszabb ellensége az arató bogár (Poly-
phylla fullo) pajorja. A pajor ellen nagyon ba-
jos védekezni, — hacsak nem szénkénnel, a
mi viszont költséges mulatság. A legkönnyebb
és legbiztosabb védekezési mód a bogarak össze-
fogdosása. E végből olyan fákra van szükség, a
melyekre az aratóbogarak előszeretettel szok-
tak letelepedni. Tizenkét évi megfigyeléseim
alapján mondhatom, hogy a kifejlődött Poly-
phylla fullo-bogarak semmire sem szeretnek
annyira letelepedni, mint a Pinus-félékre, me-
lyeknek gránts illata vonzza őket és a me-
lyeknek tüi minden egyébnél kevesebb táplálé-
kot adnak nekik.

Junius végén és juliusban az olyan homok-
területen, melyen Pinus-ok vannak ültetve, ki-
vált ha egyéb magas fák nincsenek a közelben,
jóformán valamennyi említett faju bogarat össze
lehet fogdosni, még pedig nem csak este, ha-
nem nappal is. Mert tülevelek közt a kissé hoz-
zászokott szem százával fogja ezeket a nagy,
tarka szárnyu cserebogárféléket találni.

Természetes azonban, hogy a fenyőket nem
szabad magasabbra nőni hagyni, mint annyira,
a meddig az emberi kéz elér. Legalább az
ágakat gamós bo tal kényelmesen le lehet
huzni. Ha a fenyők ekkorák, sem árnyékolni,
sem másképpen kárt okozni nem fognak, de
azért — ha az ültetvénysorok nincsenek egy-
mástól tulságosan messze, a homokot mégis
megkötik.

És éppen e miatt említettem fönnebb, hogy
az elsőben ültetett sor mellett helyet kell adni
egy később ültetendő sornak. Ha az első sor
fái már nagyon magasba nyulnak, úgy azokat
ki kell vágni és most azután a fiatalabb ülte-
tés fogja az első pótolni. És így tovább.

A fenyő-csemeték az erdőgondnokságok
révén tömegesen kaphatók és ültetésük kis ko-
rukban igen könnyű; zsinegforma hosszú gyö-
kerük van és egyszerű fa- vagy vasfűrővel
gyorsan helyezhetők el a talajban. Megeredésük
annál biztosabb, minél tisztább kvarczhomokba
kerülnek. Nincs fa, mely a szárazság iránt
olyan érzéketlen volna, mint az említett két
Pinus-faj és csodálatosan fejlődnek olyan talaj-
ban is, a hol még az ákác és Ailanthus is,
sőt még a fű is, felmondják a szolgálatot.

Tessék a Delibláton és egyebütt is, a hol
nagy kvarcz-területeket lazítanak föl, ezeket a
tülevelű fákat alkalmazni és akkor homokfúvás
sohasem lesz, a mellett pedig a Polyphyllákat
kényelmesen összefogdoshatják rajtuk.

Ennek méltatása végett pedig tessék meg-
gondolni, hogy minden nőstény arató bogár
(Polyphylla fullo) megsemmisítése legalább is

10 krnyi nyereségnek felel meg. Mert ha számos
petéjéből csak egy pajor nő is föl, ez az egy
is, három éven át legalább is 10 krnyi kárt
tesz. Legalább is — ezt hangsúlyoznom kell;
mert tehet 3-szor sőt négyszer akkora kárt is.

Sajó Károly.

A sertésvészről a belügyminiszteriumhoz
felterjesztett 15-ik táblázat szerint az elmúlt
héten egy sertés sem pusztult el s a jövő hé-
ten lépéseket tettek volna a zárlat feloldása
végett. Azonban már tegnap ismét két sertés
hullott el Nagyváradon s így a zárlat feloldása
egyidőre megint meghiusult.

Terménytőzsde.

Budapest, auguszt. 21

B u z a tavaszra, bácskai	6.49
» tavaszra, északi	6.51
» szeptember-októberre, bácskai	6.87
» szept.-okt.-re északi	6.89
R o z s tavaszra bácskai	5.87
Rozs tavaszra, északi	5.89
T e n g e r i, junius-juliusra, bácskai	3.72
» jun.-jul.-ra, északi	3.73
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.40
» aug.-szept.re, északi	10.50

Bécs, auguszt. 21

B u z a tiszai	7.05—7.40
» bánsági	6.90—7.25
» bácskai	6.85—7.25
» szokványáru ószre	6.60—6.62
B u z a szokványáru tavaszra	6.93—6.95
R o z s tiszavidéki	6.05—6.10
» szokványáru tavaszra	5.60—5.62
» szokványáru tavaszra	5.90—5.95
T e n g e r i magyar	4.05—4.12
Z a b, magyar kereskedelmi	6.60—6.75

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. auguszt. 21.

Magyar aranyjárdék 4%	122.25
Magyar koronajárdék	99.40
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 ¹ / ₂ %	124.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 ¹ / ₂ %	101.75
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	122.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.50
Italméresi jog megváltási kötvény	100.25
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyeresémi sorsjegy-kölcsön	152.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	138.50
Osztrák járadék papírban	101.50
Osztrák járadék ezüstben	101.50
Osztrák járadék aranyban	123.25
Osztrák korona járadék	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek	145.50
Osztrák magyar bankrészvény	958.—
Magyar hitelbank részvény	388.—
Osztrák hitelintézeti részvény	360.80
Osztrák-magyar államvasuti részvény	358.50
20 frankos arany (Napoleonkor)	970.—
Német birodalmi márka	58.60
London vista	119.70
Páris vista	47.50
20 márkás arany	11.71

NAGYVÁRADAI SZINKÖR.

Jótekonycélú előadás, a nagyváradai iparos
menház javára.

Szombaton, 1896. augusztus 22-én,

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével

A S Á R G A C S I K Ó.

Népszínmű 3 felvonásban.

Kezdeté fél 8, vége 10 órakor.

Holnap, vasárnap 1896. augusztus hó 23-án,

k é t e l ő a d á s.

Délután 4 órakor félhelyárrakkal:

T O L D I M I K L Ó S.

Történelmi színmű 3 felvonásban.

Kezdeté 4 órakor, vége 6-kor.

Este fél 8 órakor rendes helyárrakkal:

T Ó T L E Á N Y.

Eredeti népszínmű 3 felvonásban.

Felelős szerkesztő: **CSIPPÉK FERENCZ.**

396—427. g. ü. sz.
1896.

Nagyvárad város árverelő küldöttségétől.

Árverési, illetve árlejtési hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsának, 11,754., 11,762., 11,764., 11,766 — 11,768., — 11,770., — 11,784., 11,786., 11,796/1896. szám alatt kelt határozata folytán az **1896. évi szeptember hó 28-ik napján délelőtt 10 órakor** a városháza közgyűlési termében az alábbi bérletek és vállalati munkálatok fognak

nyilvános árverés, illetve árlejtés útján kiadatni.

I. Bérletek:

1. A »Zöldfa« vendégfogadó alatt levő első számú bolt bérlete 1897. év január 1-től 1902. év december 31-ig terjedő hat évre; évi bérösszeg 800 frt; bánompénz 80 frt;
2. az ujjvárosi elemi iskola alatt levő 2. számú bolt bérlete ugyanannyi időre évi bérösszeg 201 frt; bánompénz 20 frt;
3. a »Zöldfa« vendégfogadó alatt levő 2. számú bolt bérlete ugyanannyi időre évi bérösszeg 350 frt, bánompénz 35 frt;
4. az ujjvárosi elemi iskola alatti 4. sz. bolthelyiség bérlete ugyanannyi időre évi bérösszeg 115 frt; bánompénz 12 frt;
5. a »Zöldfa« vendégfogadó alatti 6. sz. bolt helyiség bérlete ugyanannyi időre, évi bérösszeg 480 frt; bánompénz 48 frt;
6. a »Zöldfa« vendégfogadó alatti 9. számú bolt helyiség ugyanannyi időre; évi bérösszeg 351 frt; bánompénz 35 frt;
7. az ujjvárosi elemi iskola alatti 3. számú bolt bérlete ugyanannyi időre, évi bérösszeg 200 frt; bánompénz 20 frt;
8. az ujjvárosi elemi iskola alatti 1. sz. bolt helyiség bérlete ugyanannyi időre; évi bérösszeg 162 frt; bánompénz 16 frt;
9. a »Zöldfa« vendégfogadó alatti 5. sz. bolt helyiség bérlete ugyanannyi időre; évi bérösszeg 750 frt bánompénz 75 frt.
10. A gilányi korcsma épülete és telkének, valamint a telek mellett levő közternek bérlete az 1897. év január 1-től 1902. év december 31-ig terjedő 6 évre évi bérösszeg 170 frt; bánompénz 17 frt.

II. Vállalatok:

1. A hirdetési táblákra vonatkozó vállalat évi bérösszeg 50 frt; bánompénz 5 frt;
2. a tűzifa szállításra vonatkozó vállalat bánompénz 500 frt;
3. a rendőrök, tűzoltók és hivataloszolók részére szükséges nyári és téli egyenruházat szállítására vonatkozó vállalat, bánompénz 1000 frt;

4. kőműves munkálatokra vonatkozó vállalat, bánompénz 500 frt;
5. lakatos munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 300 frt;
6. kerékgyártó munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 100 frt;
7. cserepező munkálatokra vonatkozó vállalat, bánompénz 200 frt;
8. kovács munkálatokra vonatkozó vállalat, bánompénz 100 frt;
9. a mázoló munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 100 frt;
10. a szobafestő munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 150 frt;
11. az ács munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 500 frt;
12. az irodaszerek szállítására vonatkozó vállalat, bánompénz 100 frt;
13. a bádigos munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 100 frt;
14. a város úttesteinek Körös s részben koczka, idomított gránit és gyalogjárda kövekkel való kiburkolására vonatkozó vállalat, bánompénz 1000 frt;
15. az üveges munkálatokra vonatkozó vállalat, bánompénz 100 frt;
16. az asztalos munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 300 frt;
17. Kavics és sárhordásra vonatkozó vállalat, bánompénz 600 frt.

A II-ik czim 1., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16. és 17. tétele alatt felsorolt vállalatok az 1897. évi január 1-től kezdődő **három** egymásutáni évre tehát az 1899-ik évi december 31-ik napjáig, a II-ik czim 2-ik tétele alatt felsorolt, a tűzifa szállításra vonatkozó vállalat az 1897. évi január 1-től 1897. évi december 31-éig terjedő egy évre, a II-ik czim 3-ik tétele alatt felsorolt, a rendőrök, hivataloszolók és tűzoltók egyenruházatára vonatkozó vállalat az 1897. évi január 1-étől 1902. évi december 31-éig terjedő **hat egymásutáni következő évre** adatik ki.

Az ujjvárosi elemi iskola alatt levő 1., 2., 3., 4. számú bolt helyiségeknél, melyek az I-ső czim 2., 4., 7.,

8. tétele alatt vannak felsorolva, a bérbeadás alkalmával kikötetik, hogy az esetben ha ezen helyiségekre, illetve azok elbontására a városnak az ujjvárosház építése folytán szüksége lenne, kötelesek a bérlet azokat, három havi előzetes — mindenkor az évnegyed első napjára eső — felmondására, minden kárpótlási vagy bérleengedési igény nélkül a város rendelkezésére bocsájtani.

Árverelni, illetve árlejtetni szóval vagy zárt ajánlatok beadása mellett lehet.

Árverelők, illetve árlejtők tartoznak fentebb az egyes munkálatoknál, illetve bérletnél külön-külön megemlített bánompénzeket készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban a városi pénztárba letenni s a letételt igazoló pénztári nyugtát zárt ajánlatokhoz csatolni, vagy a szóbeli árverés, illetve árlejtés megkezdése előtt az árverelő küldöttség elnökének kezeihez lefizetni; mely összeg a vállalatoknál az árlejtés eredményének elfogadása esetén, egyszersmind óvadékkul a vállalat biztosítására szolgál.

Az 50 krros bélyeggel ellátott zárt ajánlatok az **1896. évi szeptember hó 28-ik napjának délelőtti 10 óráig** az árverelő küldöttség elnökéhez nyújtandók be.

A zárt ajánlatokban határozottan megemlítendő, miként az árverelő, illetve árlejtő az árverés, illetve az árlejtési feltételeket ismeri és azokat egész terjedelmében elfogadja.

A fent kített időn túl benyújtott zárt ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A tett ajánlatok árverelőt illetve árlejtőt a leütéskor azonnal, a város hatóságát azonban csak a törvényhatósági bizottság jogérvényes jóváhagyása után kötelezik.

Az árverés, illetve árlejtési feltételek és egységi árjegyzékek a városi mérnöki hivatal helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők s a részletes feltételek és egységi árjegyzékek nyomtatott példányai ivenként 10 krjával megszerezhetők.

Nagyváradon, 1896. évi július hó 24-én.

Gazdasági tanácsos bizottsági elnök helyett:

Dús László,

tiszti főügyész.